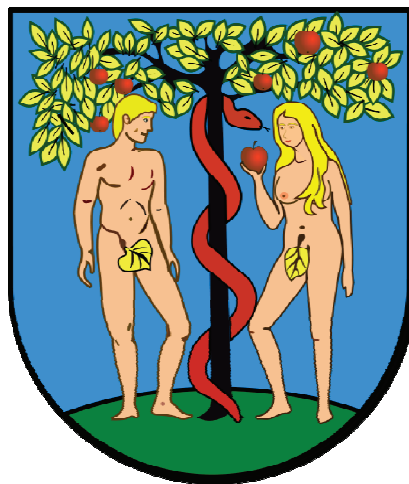

**Program Ochrony Środowiska
dla Miasta Bełchatowa**
na lata 2009 – 2012
z uwzględnieniem perspektyw na lata 2013 – 2016

Bełchatów 2009

Załącznik nr 1 do uchwały nr XLIV/322/09
Rady Miejskiej w Bełchatowie
z dnia 26 listopada 2009 roku

Program Ochrony Środowiska dla Miasta Bełchatowa na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2013 – 2016

Wykonała:
mgr inż. Marta Kapusta

GEOPULS Pracownia Geologii i Ochrony Środowiska
97-371 Woła Krzysztoporska, ul. Północna 38
tel. 508 283 842 www.geopuls.pl e-mail: geopuls@neostrada.pl

1. WSTĘP	4
1.1. Cel i zakres programu	4
1.2. Metodyka opracowania programu.....	5
2. CELE I ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ	6
2.1. Zasady polityki ekologicznej państwa	6
2.1.1. Polityka Ekologiczna Państwa	7
2.1.2. Strategia Rozwoju Kraju	11
2.1.3. Narodowa Strategia Spójności 2007-2013	11
2.1.4. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.....	12
2.2. Polityka ekologiczna na poziomie wojewódzkim.....	12
2.2.1. Strategia Rozwoju Województwa.....	12
2.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego.....	13
2.2.3. Regionalny Program Operacyjny	15
2.2.4. Program Ochrony Środowiska	15
Województwa Łódzkiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015	15
2.3. Polityka ekologiczna na poziomie powiatowym:	18
2.3.1. Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2005 – 2015	18
2.4. Uwarunkowania wynikające z polityki na poziomie gminy:	20
2.4.1. Strategia Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2009 – 2015	20
2.4.2. Studium uwarunkowań i kierunki zagospodarowania przestrzennego Miasta Bełchatowa	24
2.4.3. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.	24
2.5. Limity racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska.....	25
3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA BEŁCHATÓW	26
3.1. Położenie geograficzne	26
3.2. Powierzchnia gminy i struktura gruntów	28
3.3. Ludność	29
3.4. Gospodarka.....	32
3.5. Infrastruktura komunikacyjna	34
3.6. Ukształtowanie powierzchni terenu	35
3.7. Budowa geologiczna	36
3.8. Surowce mineralne	39
3.9. Klimat.....	40
4. OCENA STANU ŚRODOWISKA Z WYZNACZENIEM CELÓW EKOLOGICZNYCH I OKRESLENIEM STRATEGII DZIAŁAŃ NA RZECZ OCHRONY STANDARDÓW ŚRODOWISKA	41
4.1. Gospodarka wodno – ściekowa.....	41
4.1.1. Wody podziemne	42
Ogólna charakterystyka	42
Jakość wód podziemnych.....	43
Pobór wód podziemnych.....	44
4.1.2. Wody powierzchniowe	45
Informacje ogólne	45
Jakość wód powierzchniowych.....	45
4.1.3. Gospodarka ściekowa.....	50
Oczyszczalnia ścieków.....	50
Kanalizacja sanitarna i deszczowa.	53
Nieczystości ciekłe.....	55
4.1.4. Kształtowanie stosunków wodnych ochrona przed powodzią i skutkami suszy	56
4.1.5. Cele i kierunki działań	57

4.2. Ochrona gruntów	59
4.2.1. Cele i kierunki działań	62
4.3. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego	63
4.4.1. Obszary zieleni nieurządzonej	64
Trwałe użytki zielone	64
Lasy	64
4.4.2. Zieleń urządzona	68
Parki	68
Skwery.....	70
Zieleń osiedlowa i uliczna.....	71
4.4.3. Tereny dolinne Rakówki i jej dopływów	74
4.4.4. Formy ochrony przyrody Bełchatowa i okolic.....	75
Rezerваты w pobliżu Bełchatowa	75
Obszar chronionego krajobrazu	76
Pomniki przyrody	78
Użytki ekologiczne.....	79
4.4.5. Cele i kierunki działań.	80
4.5. Powietrze.....	81
4.5.1. Emisja zanieczyszczeń do powietrza	81
4.5.2. Ocena jakości powietrza w Bełchatowie na tle województwa łódzkiego	82
4.5.3. Cele i kierunki działań.	92
4.6. Klimat akustyczny.....	94
4.6.1. Cele i kierunki działań.	97
4.7. Poważne awarie.....	97
4.7.1. Cele i kierunki działań.	99
4.8. Promieniowanie elektromagnetyczne	99
4.8.1. Cele i kierunki działań.	102
4.9. Racjonalizacja wykorzystania materiałów i surowców	103
4.9.1. Ograniczenie zużycia wody w sektorze komunalnym.	103
4.9.2. Ograniczanie materiałochłonności, energochłonności i odpadowości.....	104
4.9.3. Cele i kierunki działań.	107
4.10. Edukacja ekologiczna.....	108
4.10.1. Cele i kierunki działań.....	110
5. OCENA REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY MIASTO BEŁCHATÓW W LATACH 2004-2007 ORAZ PRZEDSTAWIENIE PROBLEMÓW ŚRODOWISKOWYCH W MIEŚCIE	111
6. INSTRUMENTY ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM.....	118
6.1. Instrumenty prawne.....	119
6.2. Instrumenty społeczne.....	120
6.3. Instrumenty finansowe	120
7. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM.....	124
7.1. Struktura zarządzania programem.....	124
7.2. Monitoring realizacji postanowień programu	125
8. WYKAZ DZIAŁAŃ WSKAZANYCH DO REALIZACJI NA TERENIE MIASTA BEŁCHATOWA WRAZ Z HARMONOGRAMEM RZECZOWO-FINANSOWYM DLA MIASTA BEŁCHATOWA I SPÓŁEK MIEJSKICH.	127
9. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	134
10. ŹRÓDŁA INFORMACJI, BIBLIOGRAFIA.....	136
SPIS TABEL, RYSUNKÓW I FOTOGRAFII.	137

1. WSTĘP

„Program Ochrony Środowiska dla Miasta Bełchatowa na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2013 - 2016” to instrument realizacji prawa miejscowego o charakterze strategicznym. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001r, Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami)* wprowadziła obowiązek wykonywania programów ochrony środowiska dla województw, powiatów i gmin. Opracowanie niniejsze stanowi aktualizację wcześniej przyjętego Programu Ochrony Środowiska Miasta Bełchatowa obejmującego lata 2004-2011 (*Uchwała Rady Miejskiej w Bełchatowie Nr XXIII/229/04 z dnia 24 czerwca 2004 w sprawie uchwalenia „Gminnego programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla gminy Miasto Bełchatów”*).

1.1. Cel i zakres programu

Podstawowym celem „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Bełchatowa na lata 2009 - 2012 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2013 – 2016” jest wdrożenie polityki ekologicznej państwa na obszarze gminy Miasto Bełchatów. Nadrzędnym strategicznym celem polityki ekologicznej państwa zawartym w dokumencie „Polityka ekologiczna państwa na lata 2007 - 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 - 2014” jest „Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego”.

Niniejszy Program wytycza kierunki działań, które będą prowadziły do poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie miasta oraz określa strategię racjonalnego wykorzystania zasobów i poprawy standardów jakości poszczególnych komponentów środowiska naturalnego. Zaplanowane cele i zadania są zgodne z celami i zadaniami zawartymi w krajowych, regionalnych i lokalnych dokumentach strategicznych (strategiach, programach, planach), nakreślających kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego m.in. wynikające z integracji z Unią Europejską.

„Program Ochrony Środowiska dla Miasta Bełchatowa na lata 2009 - 2012 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2013 - 2016” w sposób kompleksowy charakteryzuje stan środowiska przyrodniczego na terenie Bełchatowa, ocenia zmiany, jakie zaszły od przyjęcia pierwotnego gminnego programu ochrony środowiska oraz przedstawia problemy środowiskowe miasta, które należy rozwiązać.

1.2. Metodyka opracowania programu

Program Ochrony Środowiska został opracowany w oparciu o informacje i dane pochodzące z Urzędu Miasta Bełchatowa, jednostek i instytucji działających na terenie miasta, takich, jak: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, Zakład Wodociągów i Kanalizacji "WOD-KAN" Spółka z o.o. w Bełchatowie, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi – Delegatura w Piotrkowie Trybunalskim, Urząd Wojewódzki w Łodzi – Delegatura w Piotrkowie Trybunalskim, Nadleśnictwo Bełchatów, Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Spółka z o.o. w Bełchatowie, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe w mieście.

Wykorzystano liczne publikacje i opracowania dotyczące miasta Bełchatowa oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Łodzi. Wykorzystano także informacje pochodzące z ankiet, w których mieszkańcy miasta wyrażali swe opinie o stanie środowiska, o obiektach przyrodniczych, które ich zdaniem zasługują na szczególną ochronę, a także o największych uciążliwościach oraz o oczekiwaniach w stosunku do władz miasta.

Diagnoza stanu poszczególnych komponentów środowiska oparta została w głównej mierze o ogólnodostępne dane publikowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi, Urząd Statystyczny w Łodzi oraz Główny Urząd Statystyczny.

Cele i kierunki działań określone zostały w oparciu o analizę takich elementów jak:

- polityka ekologiczna państwa, województwa i powiatu;
- zasoby środowiskowe gminy;
- ocena stanu środowiska;
- możliwości finansowania przedsięwzięć;
- wnioski z raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska;

W stosunku do pierwszej edycji Programu wprowadzono następujące zmiany:

- dostosowano cele, kierunki działań i priorytety do zaktualizowanych dokumentów: polityk, strategii, które zostały omówione w dalszej części opracowania;
- zmieniono hierarchę zakładanych celów oraz adresatów działań, w celu sprostania obowiązującym obecnie przepisom oraz ustaleniom dokumentów wyższych szczebli.

W aktualizacji Programu Ochrony Środowiska pominięto tematykę odpadów. Jest on szczegółowo opisany w powstałej równolegle aktualizacji planu gospodarki odpadami dla miasta Bełchatowa.

Analizę oceny stanu środowiska i zmian, jakie zaszły od sporządzenia pierwszej edycji programu przeprowadzono w oparciu o dane za lata 2004-2007, a także dostępne dane z roku 2008.

2. CELE I ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ

2.1. Zasady polityki ekologicznej państwa

Polityka ekologiczna jest świadomą i celową działalnością władz różnych szczebli w odniesieniu do środowiska.

Główne zasady polityki ekologicznej Unii Europejskiej zostały sformułowane w [Traktacie Ustanawiającym Wspólnotę Europejską](#). Do najważniejszych z nich należą:

- zasada prewencji i zapobiegania (należy stosować środki przeciwdziałające zanieczyszczeniom, aby potem uniknąć nieodwracalnych szkód w środowisku naturalnym),
- zasada pierwszeństwa zwalczania szkód w środowisku naturalnym, a w szczególności ich źródła,
- zasada sprawcy (koszty unikania i usuwania szkód ekologicznych powinien ponosić ten, kto jest rzeczywistym sprawcą tych szkód).

Zasady kształtowania krajowej polityki ekologicznej wprowadziła *ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 13 – 16*. Jako realizacja ustaleń ustawy na szczeblu krajowym został sporządzony projekt „Polityki ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”. Jest on aktualizacją „Polityki ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014”. Potrzeba tej aktualizacji wynikała z jednej strony z potrzeby wypełnienia obowiązku ustawowego, z drugiej zaś z konieczności dokonania zmian po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej. Pojawiła się szansa szybkiego rozwiązania wielu problemów ochrony środowiska i poprawy życia mieszkańców poprzez m.in. możliwość korzystania ze środków finansowych UE. Oznacza to także konieczność spełnienia wymagań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz osiągania celów wspólnotowej polityki ekologicznej.

W ślad za aktualizacją polityki ekologicznej państwa, aktualizacji podlegają kolejno programy ochrony środowiska pozostałych poziomów administracji: wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Polityka ekologiczna gminy Miasto Bełchatów powinna być zgodna z polityką ekologiczną państwa i odnosić się do kierunków poprawy stanu środowiska oraz racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych sformułowanych w „Programie Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 - 2015”.

Program Ochrony Środowiska dla Miasta Bełchatowa na lata 2009 – 2012 uwzględnia zapisy następujących opracowań planistycznych i programowych:

- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007-2010,
- Projekt Polityki ekologicznej państwa w latach 2009 ÷ 2012 z perspektywą do roku 2016,
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015,
- Narodowa Strategia Spójności 2007-2013,
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2020,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2007-2013,
- Wojewódzki Program Ochrony i Rozwoju Zasobów Wodnych,
- Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2005 – 2015.
- Strategia Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2009-2015,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Rozwoju Gminy Miasto Bełchatów,
- Miejskowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta Bełchatowa.

2.1.1. Polityka Ekologiczna Państwa

Realizując „Strategię Zrównoważonego Rozwoju Polski do 2025 r.” przyjęto Politykę ekologiczną państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007 - 2010, a następnie opracowano projekt Polityki ekologicznej państwa na lata 2007 ÷ 2010. W roku 2008 opracowano kolejny projekt Polityki ekologicznej państwa w latach 2009 ÷ 2012 z perspektywą do roku 2016, aktualizujący wcześniejszą wersję. Obecnie oczekuje on na uchwalenie przez SEJM RP. Dokumenty te wytyczają cele i zasady realizacji polityki państwa w zakresie ochrony środowiska z uwzględnieniem programów wykonawczych, a także oszacowaniem nakładów na realizację tych celów.

Główne cele działań systemowych nakreślone w projekcie Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009 ÷ 2012 z perspektywą do roku 2016 są następujące:

1. Doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów;
2. Uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które

prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego. Działania te powinny objąć pełną internalizację kosztów zewnętrznych związanych z presją na środowisko;

3. Jak najszerze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie;
4. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”, prowadzącą do:
 - proekologicznych zachowań konsumenckich,
 - prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska,
 - organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
 - uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska;
5. Zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska;
6. Stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą w pełni ponieść jej sprawcy;
7. Konieczne przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju, w szczególności dotyczy to miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.

W zakresie ochrony zasobów naturalnych wytyczono następujące cele:

1. Zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną;
2. Dalsze prace w kierunku racjonalnego użytkowania zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego;
3. Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed

- skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej;
4. Rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne, zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą;
 5. Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją;

W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa celami będą:

1. Dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska;
2. Dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz z dwóch dyrektyw unijnych;
3. Utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Ten długofalowy cel powinien być zrealizowany do 2015 r. tak, jak to przewiduje dla wszystkich krajów Unii Europejskiej Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE, natomiast w polskim prawodawstwie ustawa - Prawo wodne.
4. Utrzymanie tendencji oddzielenia ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju (mniej odpadów na jednostkę produktów, mniej opakowań, dłuższe okresy życia produktów itp.), znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska, zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja, sporządzenie spisu zamkniętych oraz opuszczonych składowisk odpadów wydobywczych, wraz z identyfikacją obiektów wpływających znacząco na środowisko (obowiązek wynikający z dyrektywy 2006/21/WE oraz ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz. U. Nr 138, poz. 865), eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów;
5. Dokonanie wiarygodnej oceny narażania społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe. Podobny jest też cel działań związanych z zabezpieczeniem społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych;

6. Stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH;

Nadrzędnym celem polityki ekologicznej państwa jest wdrażanie przyjętej w Konstytucji RP zasady zrównoważonego rozwoju, poprzez zastosowanie modelu, w którym zaspokajanie bieżących potrzeb społecznych oraz potrzeb przyszłych pokoleń będzie traktowane równoprawnie i będzie udziałem wszystkich grup społecznych, a racje społeczne, ekonomiczne i ekologiczne traktować należy równorzędnie. Szczegółowe zasady obowiązujące w polskiej polityce ekologicznej to:

- zasada przeczności – zasada ta przewiduje, że rozwiązania pojawiających się problemów powinny nastąpić wtedy, gdy pojawi się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu, a nie dopiero wtedy, gdy istnieje pełne tego naukowe potwierdzenie,
- zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi – dotyczy traktowania celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi,
- zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego,
- zasada regionalizacji to m.in.: rozszerzenie uprawnień dla samorządu terytorialnego i wojewodów do ustalania regionalnych opłat, normatywów, ulg i wymogów ekologicznych wobec jednostek gospodarczych; regionalizowanie ogólnokrajowych narzędzi polityki ekologicznej w odniesieniu do obszarów silnie przekształconych i zdegradowanych lub zagrożonych degradacją, o wysokich walorach przyrodniczych oraz obszarów pośrednich, zakłada dostosowanie krajowych narzędzi polityki ekologicznej do specyfiki obszarów,
- zasada uspołecznienia polityki ekologicznej jest realizowana poprzez tworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, rozbudzaniu świadomości i wrażliwości ekologicznej oraz kształtowaniu nowej etyki zachowań wobec środowiska,
- zasada “zanieczyszczający płaci” – jej założeniem jest przeniesienie pełnej odpowiedzialności, w tym materialnej, za skutki zanieczyszczania i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska na sprawcę, tj. na jednostki użytkujące zasoby środowiska. Zasada ta odnosi się również do uciążliwości powodowanych procesami konsumpcji, szczególnie w sytuacji, gdy konsument ma możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych,
- zasada prewencji – zakłada przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska, które powinno być realizowane na etapie planowania i w oparciu o posiadaną wiedzę, tj. wdrażania procedur ocen oddziaływania na środowisko oraz monitorowanie prowadzonych działań,

- zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT) – zasada ta oznacza, że najbardziej efektywny i zaawansowany poziom rozwoju technologii i metod prowadzenia danej działalności stanowi podstawę wyeliminowania lub ograniczenia emisji i wpływu na środowisko,
- zasada subsydiarności oznacza, że kompetencje ochrony środowiska zostają przekazane na szczebel regionalny, możliwie najbliższy obywatelom, oraz że Unia Europejska podejmuje działania nie należące do jej kompetencji tylko wówczas, gdy cele proponowanych działań nie mogą być osiągnięte przez państwo członkowskie,
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej – dotyczy minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

2.1.2. Strategia Rozwoju Kraju

„Strategia Rozwoju Kraju 2007 - 2015” jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. „Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015” została przyjęta przez Radę Ministrów dnia 27 czerwiec 2006 roku.

Jednym z 5 priorytetów „Strategii Rozwoju Kraju 2007 - 2015” jest poprawa infrastruktury technicznej i społecznej. W ramach tego priorytetu wskazuje się na konieczność realizacji inwestycji z zakresu ochrony środowiska, służących ochronie zasobów wodnych, poprawie czystości wód i powietrza, zapewniających oszczędność energii i zabezpieczających przed katastrofami naturalnymi.

Ujęte w strategii rozwoju kraju cele pozwolą na efektywne wykorzystanie funduszy krajowych oraz unijnych.

2.1.3. Narodowa Strategia Spójności 2007-2013

Narodowa strategia spójności to dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007 - 2013. Została przygotowana w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego i zaakceptowana przez Komisję Europejską dnia 9 maja 2007 roku.

Cel główny Narodowej Strategii Spójności 2007 - 2013 to tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

2.1.4. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, zatwierdzony przez Radę Ministrów 16 grudnia 2003 roku, jest dokumentem przygotowanym w oparciu o zobowiązania Traktatu o Akcesji Polski do Unii Europejskiej. Wykorzystano w nim analizy i oceny danych od gmin o stanie i zamierzeniach dotyczących realizacji przez gminy przedsięwzięć w zakresie wyposażenia terenów zabudowanych w zbiorcze sieci kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków. Podstawą budowy programu była „aglomeracja”, zdefiniowana w *ustawie z dnia 18 lipca 2001 roku – Prawo wodne* jako teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych.

Głównym celem odprowadzania i oczyszczania ścieków w Polsce jest realizacja systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków na terenach o skoncentrowanej zabudowie.

2.2. Polityka ekologiczna na poziomie wojewódzkim

2.2.1. Strategia Rozwoju Województwa

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 - 2020 została przyjęta *uchwałą nr LI/865/2006 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2006 r.* Jest ona dokumentem nadrzędnym, wytyczającym cele i kierunki długofalowej koncepcji rozwoju regionu, misję rozwoju województwa, wyznaczającym cele i priorytety polityki rozwoju prowadzonej na terenie regionu.

Misją regionu, wynikającą z aktualnego stanu województwa oraz przewidywanych zmian warunków zewnętrznych, jest podniesienie atrakcyjności województwa w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.

Strategia wyodrębnia trzy strategiczne dla województwa strefy: społeczną, ekonomiczną i funkcjonalno-przestrzenną, dla których sformułowano następujące cele główne:

- wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa,
- poprawa pozycji konkurencyjności gospodarki województwa,
- stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.

Jako cel strategiczny w zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego przyjęto: Poprawę warunków życia mieszkańców regionu poprzez poprawę jakości środowiska. Cele szczegółowe to:

- ochrona i poprawa stanu środowiska oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i antropogenicznym,
- zrównoważony rozwój gospodarki zasobami naturalnymi,
- podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

2.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego

Kolejnym dokumentem o zasięgu wojewódzkim jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego, który został zatwierdzony *uchwałą nr XLV/524/2002 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 r.* Jest on dokumentem strategicznym opracowywanym przez samorząd województwa, określającym zasady kształtowania struktury przestrzennej województwa.

„Celem nadrzędnym w zakresie ochrony środowiska na terenie województwa jest taki kierunek rozwoju, który – uwzględniając rozwój społeczny i gospodarczy – zagwarantuje ochronę środowiska przyrodniczego zarówno w zakresie kompleksowej ochrony terenów cennych przyrodniczo, jak i poszczególnych elementów środowiska, czyli takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, które doprowadzą do zachowania zasobów i walorów środowiska w stanie zapewniającym trwałe możliwości korzystania z nich zarówno przez obecne, jak i przyszłe pokolenia, przy zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej”.

Kierunki działań w zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego przyjęte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego:

1. Ochrona unikatowych i najcenniejszych przyrodniczo terenów dla zachowania i utrwalania różnorodności biologicznej poprzez utrzymanie istniejących form ochrony oraz utworzenie szeregu nowych rezerwatów, obszarów chronionego krajobrazu, zespołów przyrodniczo – krajobrazowych oraz użytków ekologicznych i stanowisk dokumentacyjnych.
2. Ochrona obszarów cennych przyrodniczo o zróżnicowanych ekosystemach i dużej bioróżnorodności oraz kształtowanie spójnego systemu ekologicznego, utworzenie na obszarze województwa spójnego i uporządkowanego pod względem prawnym Systemu Obszarów Chronionych.
3. Ochrona i kształtowanie środowiska w zakresie jego poszczególnych elementów:
 - a) w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb:
 - ochrona przed nadmierną urbanizacją,
 - ochrona przed zanieczyszczeniami chemicznymi, przemysłowymi i komunikacyjnymi,

- rekultywacja obszarów poeksploatacyjnych,
- b) w zakresie ochrony surowców mineralnych:
- ochrona oraz wyłączenie z trwałego zainwestowania terenów udokumentowanych złóż,
 - oszczędne gospodarowanie surowcami,
 - dalsza intensyfikacja badań geologicznych,
 - szersze wykorzystanie wód mineralno – geotermalnych,
- c) w zakresie ochrony wód powierzchniowych i gospodarki wodą:
- poprawa jakości wód poprzez budowę i modernizację systemów oczyszczania i odprowadzania ścieków,
 - zmniejszenie deficytu wód,
 - złagodzenie zagrożenia powodziowego,
 - ochrona rzek i dolin rzecznych,
- d) w zakresie ochrony wód podziemnych:
- zmniejszenie wodochłonności przemysłu, rolnictwa i gospodarki,
 - przywrócenie wodom podziemnym właściwego stanu czystości i ich ochrona przed zanieczyszczeniami,
- e) w zakresie ochrony powietrza i poprawy warunków aerosanitarnych:
- szersze wykorzystanie energii odnawialnej,
 - sukcesywna likwidacja źródeł grzewczych wykorzystujących paliwa konwencjonalne,
 - zmniejszenie transportochłonności gospodarki i wprowadzenie czystszych paliw,
 - wyprowadzenie ruchu samochodowego z centrów miast,
- f) w zakresie ochrony i kształtowania ekosystemów roślinnych:
- ochrona zadrzewień i kompleksów leśnych i zwiększanie ich powierzchni,
 - ochrona ekosystemów bagienno – torfowiskowych i mokradłowych.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego zakłada również szersze wykorzystanie niekonwencjonalnych źródeł energii, w tym biologicznej energii wód geotermalnych oraz energii wiatrowej, a także większe wykorzystanie biogazu – produktu powstałego w wyniku składowania odpadów organicznych.

W zakresie gospodarki odpadami główne kierunki działań przewidziane w przywołanym wyżej dokumencie to:

- ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w 2010 r.,
- wycofanie z produkcji i użytkowania materiałów niebezpiecznych do 2010 r.,
- likwidacja mogiłników i „dzikich wysypisk” odpadów,
- wdrożenie do 2025 r. idei zrównoważonej produkcji i konsumpcji,

- kompleksowe wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów, recyklingu oraz termicznej utylizacji odpadów, szczególnie w miastach.

2.2.3. Regionalny Program Operacyjny

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007 - 2013 (RPO) zatwierdzony został *uchwałą nr 1393/07 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 14 listopada 2007 r.* Jest dokumentem o charakterze operacyjnym i określa główne kierunki rozwoju województwa łódzkiego. W części operacyjnej zaprezentowane są przyjęte osie priorytetowe wraz z uzasadnieniem ich wyboru, finansowanie oraz system realizacji programu. Najważniejsze wyzwania dla województwa łódzkiego to promowanie konkurencyjności i tworzenie miejsc pracy.

Oś priorytetowa nr II to „Ochrona środowiska”, a wyznaczonym celem szczegółowym jest „Poprawa stanu środowiska naturalnego i bezpieczeństwa energetycznego”.

Cele operacyjne:

- racjonalizacja gospodarki w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych,
- racjonalizacja zaopatrzenia w wodę,
- racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi i odpadami z sektora gospodarczego,
- ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych,
- poprawa jakości powietrza,
- przeciwdziałanie powstawaniu zagrożeń środowiskowych i zmniejszenie ich skutków,
- rozwój i poprawa stanu infrastruktury energetycznej województwa,
- dywersyfikacja źródeł energii ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

2.2.4. Program Ochrony Środowiska

Województwa Łódzkiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015

Omówione powyżej dokumenty ochronę i kształtowanie środowiska traktują równorzędnie z innymi strategicznymi celami, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju województwa. Najważniejszym dokumentem wdrażającym politykę ekologiczną państwa na gruncie województwa jest Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego na lata 2008

- 2011 z perspektywą na lata 2012 - 2015. Wskazuje on cele i priorytety ekologiczne, rodzaje i harmonogramy działań proekologicznych oraz środki niezbędne do ich osiągnięcia.

Przywołany wyżej program ochrony środowiska podnosi następujące problemy w regionie:

- znaczny udział gleb zdegradowanych i narażonych na degradację,
- zbyt wolny proces rekultywacji terenów zdegradowanych,
- występowanie 2 dużych lejów depresyjnych,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych (przewaga wód IV i V klasy czystości),
- zbyt niski stopień skanalizowania województwa,
- małe zasoby wód powierzchniowych,
- mała zdolność retencyjna zlewni rzek województwa,
- zagrożenie powodziowe na wielu rzekach i niewystarczająca ochrona przeciwpowodziowa,
- przekroczenia dopuszczalnych stężeń w powietrzu pyłu zawieszonego PM 10, dwutlenku azotu (NO₂), ozonu (O₃) (przede wszystkim w miastach),
- niska lesistość województwa,
- duża antropopresja na tereny cenne przyrodniczo,
- brak spójnego systemu obszarów chronionych,
- przekroczone normy natężenia hałasu na terenach zurbanizowanych i wzdłuż dróg,
- niewłaściwe postępowanie z odpadami komunalnymi, niebezpiecznymi i osadami ściekowymi,
- istniejące mogilniki i składowiska odpadów niespełniające wymagań ochrony środowiska.

W koncepcji programowej – opierając się na kryteriach ekologicznych, prawnych i ekonomicznych – wskazano 10 priorytetów ważnych dla poprawy stanu środowiska województwa łódzkiego.

Celem nadrzędnym ma być poprawa warunków życia mieszkańców poprzez poprawę jakości środowiska, likwidację zaniedbań w jego ochronie i racjonalne gospodarowanie jego zasobami.

Celem podstawowym Programu Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego na lata 2008 + 2011 z perspektywą na lata 2012 - 2015 jest „Ochrona i poprawa stanu środowiska”, natomiast za cele uzupełniające uznano:

- przeciwdziałanie pozostałym zagrożeniom pochodzenia antropogenicznego,
- podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Poniżej zostały przedstawione priorytety zawarte w Programie Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego na lata 2008 - 2011 z perspektywą na lata 2012 - 2015 wraz z działaniami przyporządkowanymi każdemu priorytetowi.

Priorytet I

„Ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych wraz z poprawą ich jakości oraz ochrona przed powodzią”:

1. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi i zapewnienie dobrej jakości wody pitnej,
2. Ochrona przed zanieczyszczeniami ze źródeł punktowych i obszarowych,
3. Ochrona przed powodzią i skutkami suszy.

Priorytet II

„Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją”:

1. Ochrona gleb użytkowanych rolniczo przed degradacją,
2. Rekultywacja terenów zdegradowanych.

Priorytet III

„Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz wzrost lesistości”:

1. Ochrona różnorodności biologicznej,
2. Ochrona i zwiększanie zasobów leśnych,
3. Objęcie ochroną prawną obszarów i obiektów o największych walorach przyrodniczych.

Priorytet IV

„Racjonalna gospodarka odpadami”:

1. Ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów,
2. Eliminowanie uciążliwości związanych z niewłaściwym postępowaniem z odpadami.

Priorytet V

„Poprawa jakości powietrza”:

1. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych, liniowych i powierzchniowych,
2. Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
3. Zwiększenie wykorzystania gazu ziemnego w przemyśle i gospodarce komunalnej.

Priorytet VI

„Redukcja emisji ponadnormatywnego hałasu”:

1. Ochrona przed hałasem komunikacyjnym.

Priorytet VII

„Ograniczenie możliwości wystąpienia poważnych awarii”:

1. Ograniczenie skutków awarii przemysłowych i chemicznych,
2. Zapobieganie i ograniczenie skutków awarii związanych z przewozem materiałów niebezpiecznych szlakami drogowymi i kolejowymi.

Priorytet VIII

„Utrzymanie obowiązujących standardów w zakresie promieniowania elektromagnetycznego”:

1. Zachowanie stref bezpieczeństwa przy lokalizacji obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Priorytet IX

„Racjonalizacja wykorzystania materiałów i surowców”:

1. Zmniejszenie materiałochłonności produkcji,
2. Racjonalna eksploatacja kopalin.

Priorytet X

„Kształtowanie postaw ekologicznych”:

1. Edukacja ekologiczna,
2. Upowszechnianie informacji o środowisku.

Poszczególne grupy działań we wszystkich priorytetach zawierają charakterystykę i opis działania, wskazują podmioty zobligowane do podjęcia działań, propozycję sposobu monitorowania oraz oczekiwane rezultaty.

2.3. Polityka ekologiczna na poziomie powiatowym:

2.3.1. Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2005 – 2015

Zasadniczym celem strategicznym przyjętym w Strategii Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2005 - 2015 jest osiągnięcie i utrzymanie pozycji lidera gospodarczego w regionie. Podstawowym celem działania samorządu jest osiągnięcie zrównoważonego rozwoju regionu, który prowadzi do poprawy jakości życia lokalnej społeczności.

W ramach prac nad powyższym dokumentem wyróżniono 3 obszary strategiczne:

- obszar rozwoju gospodarczego,
- obszar problematyki społecznej,
- obszar infrastruktury technicznej.

W każdym z obszarów określono kierunki – cele strategiczne, a następnie wyłoniono główne programy rozwoju. W skład programów wchodzi działania zarówno inwestycyjne, jak i pozainwestycyjne.

Cele strategiczne w obszarze infrastruktury technicznej:

- Kl 1 stopniowa rozbudowa i modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków oraz budowa nowych (w tym niekonwencjonalnych) dla poprawy jakości wód otwartych oraz środowiska;
- Kl 2 modernizacja i rozbudowa infrastruktury energetycznej służącej maksymalnemu wykorzystaniu potencjału tkwiącego w elektrowniach;
- Kl 3 racjonalizacja zarządzania siecią ciepłowniczą, szersze wykorzystanie ekologicznych nośników – Wykorzystanie istniejących możliwości tkwiących w potencjale elektrowni pozwala na efektywne zarządzanie siecią ciepłowniczą. Przechodzenie na proekologiczne nośniki energii jest koherentne z wizją rozwoju otoczenia gospodarczego przyjaznego środowisku;
- Kl 4 sukcesywna rozbudowa sieci gazownictwa – Rozbudowa powinna dążyć do objęcia jak największej liczby podmiotów z dostępem do sieci gazowniczej. Element ten jest istotny ze względu na rosnącą pozycję gazu ziemnego jako alternatywy dla obecnych surowców energetycznych;
- Kl 5 rozbudowa infrastruktury telekomunikacyjnej;
- Kl 6 sukcesywna poprawa stanu środowiska poprzez działalność edukacyjną oraz inwestycyjną (rekultywacja terenów odkrywkowych) – Działania wpisują się w powszechnie akceptowalny paradygmat zrównoważonego rozwoju, prowadzą do ochrony walorów i dziedzictwa środowiskowego dla przyszłych pokoleń;
- Kl 7 budowa obwodnicy miasta Bełchatowa w ciągu drogi krajowej nr 8. Celem działania jest rozładowanie natężenia ruchu w centrum miasta Bełchatowa oraz zmniejszenie ilości kolizji komunikacyjnych. Zahamowanie destruktywnego oddziaływania pojazdów (szczególnie ciężarowych) na stan techniczny nawierzchni dróg znajdujących się w obrębie miasta;
- Kl 8 organizowanie ruchu komunikacyjnego poprzez budowę sygnalizacji świetlnej. Organizowanie ruchu zmierza do maksymalnego zagwarantowania mieszkańcom bezpieczeństwa komunikacyjnego. Bezpośrednim celem jest zmniejszenie ilości wypadków i kolizji w obrębie skrzyżowań o bardzo wysokim wskaźniku natężenia ruchu;
- Kl 9 poprawa połączeń wewnątrz powiatu. Modernizacja dróg, w szczególności tych, które mają wpływ na rozwój strefy przemysłowej;
- Kl 10 poprawienie płynności ruchu na drodze wojewódzkiej nr 484 Bełchatów – Żelów – Łask poprzez budowę obwodnicy w Żelowie. Cel to rozładowanie natężenia ruchu pojazdów przejeżdżających tranzytem. Zmniejszenie ruchu na wąskich ulicach Żelowa;

- KI 11 reorganizacja układu komunikacyjnego miasta Bełchatowa. Wyprowadzenie skomasowanego ruchu pojazdów z centrum miasta. Rewitalizacja centrum miasta. Realizacja zadania doprowadzić powinna do zmniejszenia natężenia ruchu i hałasu oraz zwiększenia liczby miejsc parkingowych wewnątrz miasta;
- KI 12 przebudowa infrastruktury komunikacyjnej pod względem bezpieczeństwa. Budowa chodników, parkingów, ścieżek rowerowych. Idea jest zmniejszenie zagrożeń dla życia i zdrowia mieszkańców powiatu, głównych użytkowników dróg;
- KI 13 stała poprawa stanu środowiska i ekologii poprzez edukację społeczeństwa, racjonalne wykorzystanie odpadów (rozbudowa składowiska odpadów w Woli Kruszyńskiej) i surowców odpadowych elektrowni i kopalni, sanitację wsi oraz organizację subregionalnej stacji przetwarzania. Cel w pełni wpisuje się w żywotne potrzeby lokalnej społeczności gwarantując poprawę życia mieszkańców powiatu;
- KI 14 prowadzenie działań na rzecz ograniczenia skutków oddziaływania bełchatowskiej kopalni węgla brunatnego i bełchatowskiej elektrowni na sferę obiegu wody w przyrodzie oraz w celu wykorzystania istniejących i przyszłych zasobów wodnych przez przemysł, rekreację, rybołówstwo i gospodarkę komunalną. Głównym zadaniem lokalnych władz powinno być wsparcie bełchatowskiej kopalni węgla brunatnego w proekologicznej polityce, jak również podejmowanie działań niezależnych zmierzających do poprawy obiegu wody;
- KI 15 kontynuowanie inwestycji w zakresie ochrony powietrza przez bełchatowską elektrownię. Realizacja celu w znaczący sposób poprawia jakość atmosfery na terenie powiatu.

2.4. Uwarunkowania wynikające z polityki na poziomie gminy:

2.4.1. Strategia Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2009 – 2015

„Strategia Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2009 – 2015” została uchwalona na posiedzeniu Rady Miejskiej dnia 26 lutego 2009 r. (uchwała nr XXXV/242/09).

Strategia Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2009 – 2015 przedstawia miasto jako:

- Specjalistyczny ośrodek dyspozycyjno-usługowy Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego – lidera polskiej energetyki (opartej na węglu brunatnym, a w przyszłości energetyki jądrowej),

- Miasto posiadające sprawny system powiązań ze stolicą regionu – Łodzią, a także Warszawą, Wrocławiem, Aglomeracją Górnośląską i Krakowem,
- Miejsce wygodnego i bezpiecznego zamieszkania dla 65 tys. bełchatowian oraz centrum administracyjne, oświatowe, kulturalne, sportowe, handlowe i usługowe dla 150-tysięcznego okręgu województwa łódzkiego.

Formuła misji dla Miasta Bełchatowa, która powstała przy udziale mieszkańców miasta, brzmi następująco:

„Zmierzamy do zapewnienia harmonijnego rozwoju Bełchatowa, dobrobytu i bezpieczeństwa mieszkańców, poprzez wspieranie przedsiębiorczości, wykorzystanie potencjału ludzkiego oraz istniejące infrastruktury”.

W dokumencie wytyczono dwa podstawowe obszary strategiczne dla Miasta Bełchatowa:

- obszar rozwoju gospodarczego
- obszar problematyki społecznej.

W każdym z tych obszarów określono działania zmierzające do stworzenia rzeczywistego centrum okręgu wchodzącego w skład regionu łódzkiego – bliskiego i istotnego dla Łodzi.

Cele strategiczne sformułowane w „Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2009 – 2015”:

- prężnie rozwijająca się gospodarka,
- wysoka jakość życia w mieście.

Cele główne w obszarze **gospodarka** są następujące:

1. Wzrost udziału małych i średnich firm produkcyjnych oraz usługowych w lokalnym rynku,
2. Wysoki poziom inwestycji kapitałowych na terenie miasta,
3. Miasto atrakcyjne turystycznie,
4. Wzmocnienie współpracy pomiędzy samorządem i przedsiębiorstwami o kluczowym znaczeniu dla rozwoju miasta.

Cele główne w obszarze **społeczeństwo**:

1. Czyste środowisko naturalne,
2. Sprawny system komunikacji,
3. Bezpieczne społeczeństwo,
4. Wysoka jakość kształcenia,
5. Swobodna przestrzeń aktywności kulturowej, sportowej i rekreacyjnej,
6. Zdrowe, zintegrowane społeczeństwo,
7. Sprawna pomoc społeczna,
8. Wysoka jakość zarządzania miastem.

W ramach działań poprawy w obszarze społecznym wskazuje się na konieczność realizacji inwestycji z zakresu ochrony środowiska, służących poprawie jakości wód i gruntów, poprawie jakości powietrza, oszczędności surowców i energii. Najważniejszym projektem realizowanym przez Miasto Bełchatów w zakresie poprawy jakości wód i gruntów jest projekt „Budowa i modernizacja systemu sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie Miasta Bełchatowa”. W ramach celu: poprawa warunków edukacji oraz wychowania dzieci i młodzieży - kontynuowane będą działania edukacyjne dotyczące poszanowania energii i energii odnawialnej.

Wytypowano następujące wskaźniki służące monitorowaniu realizacji celów prośrodowiskowych:

- powierzchnia nowo zagospodarowanych terenów zielonych (ha),
- jakość wód deszczowych,
- czystość wód podziemnych pitnych,
- ilość wytwarzanych odpadów trafiających na składowisko (Mg/rok/mieszkańca),
- ilość odpadów segregowanych zebranych z terenu miasta (kg/rok/mieszkańca),
- ilość i jakość wód odprowadzanych z oczyszczalni do rz. Rakówki,
- ilość zrealizowanych ekologicznych programów edukacyjnych,
- ilość przedsięwzięć i akcji proekologicznych,
- długość wybudowanej, przebudowanej i wyremontowanej kanalizacji sanitarnej i deszczowej (km),
- ilość podłączeń do kanalizacji,
- liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk na terenie miasta,
- liczba interwencji Straży Miejskiej w sprawie dzikich wysypisk śmieci na terenach prywatnych,
- liczba mieszkańców objętych selektywną zbiórką odpadów,
- długość zmodernizowanych i nowo wybudowanych dróg, chodników (km),
- liczba zmodernizowanych skrzyżowań (szt.),
- długość wybudowanych ścieżek rowerowych (km),
- liczba nowych podłączeń budynków do sieci CO i gazowej.

Tabela 1. Wykaz kluczowych zadań Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa w obrębie II celu strategicznego „Wysoka jakość życia w mieście” dot. ochrony środowiska:

Działanie	Instytucje odpowiedzialne za wdrożenie	Źródła finansowania	Termin realizacji
Budowa i modernizacja systemu sieci wodno – kanalizacyjnej na terenie miasta Bełchatowa.	UM Bełchatów	Fundusz Spójności, budżet gminy	2013
Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z odejściami kanalizacji deszczowej w ramach pasa drogowego w ulicy W. Polskiego	UM Bełchatów	budżet gminy, WFOŚiGW	2010
Odwodnienie osiedla 1 Maja i Wolności.	UM Bełchatów	budżet gminy, WFOŚiGW	2009 (2010 wg WPI)
Podłączenie budynków komunalnych do sieci wodociągowo – kanalizacyjnej wraz z wew. instalacją wod-kan	UM Bełchatów	budżet gminy	2010
Usprawnienie systemu selektywnej zbiórki odpadów.	EKO-REGION, UM Bełchatów	budżet Eko – Region, budżet gminy	2008-2015
Ograniczenie składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.	EKO-REGION, UM Bełchatów	budżet Eko – Region, budżet gminy	2008-2015
Budowa sieci rozdzielczej co dla budynków i działek w rejonie os. Olsztyńskiego – etap III.	PEC	PEC	2009
Budowa sieci rozdzielczej co w rejonie os. Domiechowice i ulicy Cegielnianej.	PEC	PEC	2009 - rozpoczęcie
Budowa sieci rozdzielczej co w rejonie osiedla Grocholice.	PEC	PEC	2009
Budowa północno – zachodniego pierścienia miejskiej sieci ciepłowniczej.	PEC	PEC	2009
Zakup nowego taboru, przystosowanego do przewozów osób w lokalnym transporcie zbiorowym.	UM Bełchatów MZK Bełchatów	budżet gminy RPO WŁ	2015
Modernizacja infrastruktury miejskiego transportu publicznego.	UM Bełchatów MZK Bełchatów	budżet gminy, budżet MZK	2015
Modernizacja dworca PKS i zagospodarowanie terenu wokół dworca.	UM Bełchatów PKS	budżet gminy, budżet PKS	2012
Przygotowanie budowy obwodnicy wschodniej miasta Bełchatowa.	UM Bełchatów	budżet gminy	2015
Budowa i przebudowa systemu dróg regionalnych na terenie miasta Bełchatowa.	UM Bełchatów	budżet gminy	2015
Budowa i przebudowa systemu dróg regionalnych i lokalnych na terenie miasta Bełchatowa – Al. Wyszowskiego	UM Bełchatów	RPO WŁ, budżet gminy	2011
Budowa i przebudowa systemu dróg gminnych na terenie miasta Bełchatowa.	UM Bełchatów	budżet gminy	2015
Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i otoczenia biznesu poprzez rozbudowę i przebudowę infrastruktury miejskiej Bełchatowa – Przebudowa ul. Bawelnianej, Fabrycznej, 19-go Stycznia i Pl. Narutowicza.	UM Bełchatów	RPO WŁ, budżet gminy	2010
Budowa ścieżek rowerowych na terenie miasta Bełchatowa.	UM Bełchatów	RPO WŁ, budżet gminy	2010 (2012 wg WPI)
Przebudowa układów komunikacyjnych w osiedlach na terenie miasta Bełchatowa.	UM Bełchatów	budżet gminy	2011
Likwidacja barier architektonicznych w ciągach dróg gminnych.	UM Bełchatów	budżet gminy	2008-2015
Ujednolicenie zarządzania drogami w granicach miasta.	UM Bełchatów	budżet gminy + budżet pozostałych zarządców dróg	2015
Zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta i wzdłuż rzeki Rakówki.	UM Bełchatów	WFOŚiGW, PFOŚiGW, budżet gminy	2011

2.4.2. Studium uwarunkowań i kierunki zagospodarowania przestrzennego Miasta Bełchatowa

Studium Uwarunkowań i Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Bełchatów – to dokument określający kierunki polityki przestrzennej i rozwoju miasta. Studium przyjęła Rada Miasta Bełchatowa uchwałą Nr 19/III/2000 z dnia 23 marca 2000 roku.

Studium obejmuje teren całego miasta i stanowi podstawę do sporządzania planu zagospodarowania przestrzennego, bowiem określa obszary objęte ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego, obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, obszary zarówno zabudowane, jak i te przeznaczone pod zabudowę, kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej.

W Studium określone zostały następujące priorytetowe zadania:

- budowa obwodnicy miejskiej w ciągu drogi krajowej nr 8;
- przebudowa i budowa układu komunikacji miasta;
- porządkowanie i przebudowa centrum miasta;
- ochrona i kształtowanie przyrodnicze doliny Rakówki;
- tworzenie warunków dla promocji budowy i rozwoju terenów aktywizacji gospodarczej;
- tworzenie nowych miejsc pracy;
- poprawa struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta poprzez dalszą konsekwentną jej przebudowę i poprawę jakości życia mieszkańców.

2.4.3. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Blisko 50% powierzchni miasta Bełchatowa objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, kolejne są w trakcie opracowywania. Są one bardzo ważnymi dokumentami wyrażającymi politykę gminy i stanowiącymi prawo miejscowe. Zawierają między innymi ustalenia dotyczące ochrony środowiska i przyrody, obowiązujące wymagania i zakazy w poszczególnych obszarach. Ułatwia to w znacznym stopniu zarządzanie środowiskiem w mieście. Wprowadzane reguły są dostosowane do warunków terenu i pozwalają na korzystanie z niego w sposób harmonijny, zaplanowany, nie uciążliwy dla otoczenia. Ponadto plany są często jedyną skuteczną formą ochrony miejsc o dużych walorach przyrodniczo-krajobrazowych. W dotychczas uchwalonych w Bełchatowie miejscowych planach wiele zapisów poświęconych jest ochronie terenów cennych przyrodniczo, takich jak dolina rzeki Rakówki, inne tereny ważne ze względu na zachowanie bioróżnorodności, wysoką wartość gleb itp. Bardzo korzystne z punktu widzenia ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu jest obejmowanie kolejnych obszarów miasta miejscowymi

planami zagospodarowania przestrzennego.

2.5. Limity racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska

„II Polityka Ekologiczna Państwa” przyjęta przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r., a następnie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w sierpniu 2001 r., ustaliła następujące ważniejsze limity krajowe związane z poprawą stanu środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych (wszystkie dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r.):

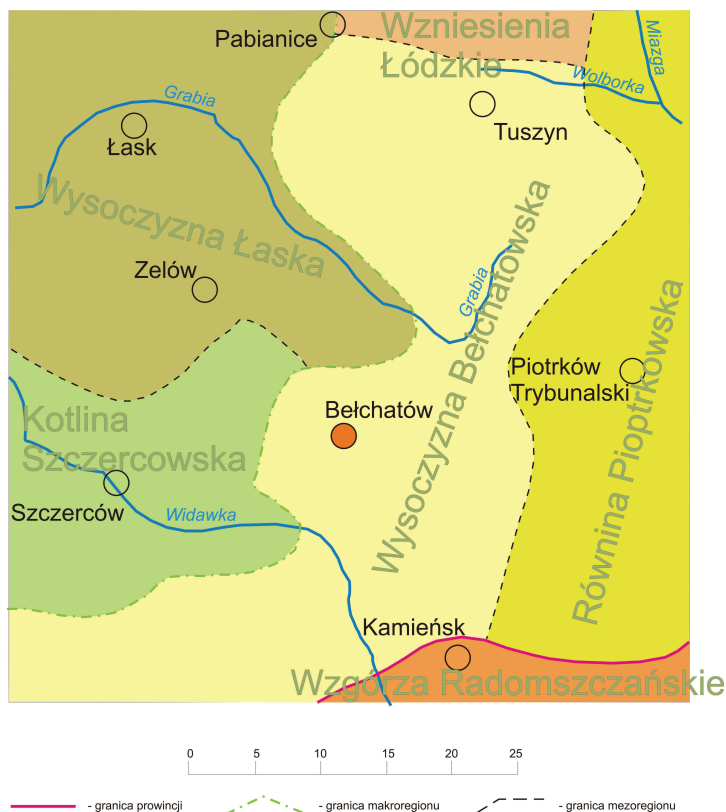
- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle),
- ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990 r. i o 20% w stosunku do 2000 r. (w przeliczeniu na jednostkę PKB),
- dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r.,
- pełna (100%) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych,
- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych w stosunku do stanu z 1990 r.: z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego o 30%,
- ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, lotnych związków organicznych (poza metanem) o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu w 1990 r.

Wymienione limity stanowią punkt odniesienia do realizacji celów polityki ekologicznej poszczególnych szczebli administracji samorządowej. Zgodnie z wymaganiami polityki ekologicznej aspekty ochrony środowiska powinny być uwzględniane we wszystkich politykach sektorowych oraz planach i programach tworzonych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Przedstawione powyżej wartości są limitami krajowymi. Dotychczas nie dokonano podziału na limity regionalne.

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA BEŁCHATÓW

3.1. Położenie geograficzne

Bełchatów, to średniej wielkości miasto położone w województwie łódzkim, w odległości około 50 km na południe od stolicy województwa i 24 km na zachód od Piotrkowa Trybunalskiego. W wyniku reformy administracyjnej w roku 1999 Bełchatów stał się siedzibą władz powiatu ziemskiego. Gmina miejska Bełchatów sąsiaduje z terenami gminy wiejskiej Bełchatów, której władze ulokowane są w Bełchatowie. Położenie geograficzne Bełchatowa, to 51°22' szerokości geograficznej N i 19°22' długości geograficznej E.

Rysunek 1. Położenie Bełchatowa na tle jednostek fizycznogeograficznych (wg J. Kondrackiego, 1998)

Według podziału fizyczno-geograficznego Bełchatów leży w prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego, w obrębie podprowincji: Wzniesienia Południowomazowieckie, do których należy mezoregion Wysoczyzny Bełchatowskiej.

Przez Bełchatów przepływa rzeka Rakówka - prawobrzeżny dopływ Widawki. Rakówka płynie z północy na południe. Na terenie miasta wpływają do niej 3 lewobrzeżne dopływy, z których dwa, w północno-wschodniej części miasta też mają zwyczajową nazwę Rakówka. Na uwagę zasługuje fakt, że Rakówka należy do systemu Odry tuż przy jego granicy z systemem Wisły. W pobliżu Bełchatowa przebiega dział wodny pierwszego rzędu rozdzielający oba te systemy. Ma to wpływ na wiele czynników kształtujących charakter przyrodniczy omawianego obszaru, takich, jak: morfologia terenu, warunki gruntowo – wodne, roślinność, warunki klimatyczne.

Rysunek 2. Położenie gminy Miasto Bełchatów na tle powiatu bełchatowskiego.

3.2. Powierzchnia gminy i struktura gruntów

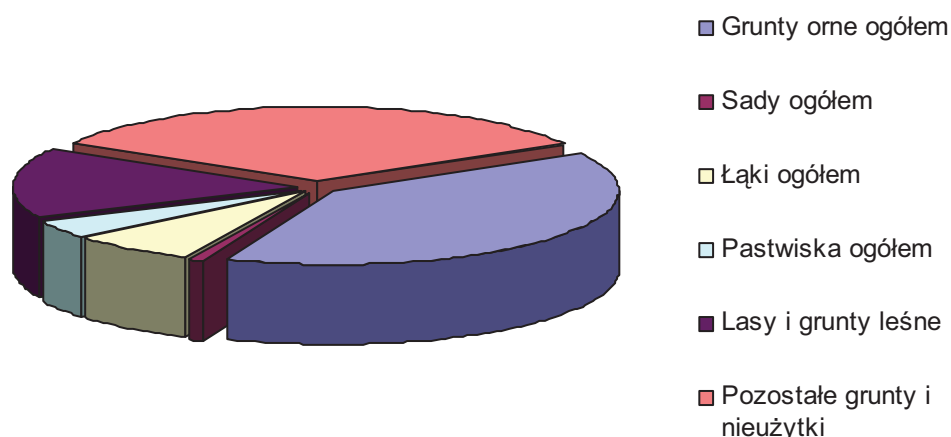
Miasto Bełchatów zajmuje powierzchnię 3 464 ha (powierzchnia powyższa podana jest w oparciu o dane GUS znajdujące się w komputerowej bazie Państwowego Rejestru Granic i jest aktualna na dzień 01.12.2007).

Użytki rolne na terenie gminy zajmują 1 778 ha, co stanowi 51% ogólnej powierzchni miasta. Grunty orne stanowią 39%, łąki i pastwiska 11%, sady 1%. Udział lasów i gruntów leśnych wynosi 15,5%. Pozostała część powierzchni miasta, to grunty zurbanizowane i nieużytki (rysunek 3).

Tabela 2: Grunty i użytki rolne w gminie Miasto Bełchatów według stanu na 2005 rok

Rodzaj gruntów	Powierzchnia w ha
Powierzchnia użytków rolnych ogółem	1 778
Grunty orne ogółem	1 363
Sady ogółem	35
Łąki ogółem	250
Pastwiska ogółem	130
Lasy i grunty leśne	538
Pozostałe grunty i nieużytki	1 147

Źródło: GUS

Rysunek 3. Powierzchnia gruntów i użytków rolnych w gminie Miasto Bełchatów według stanu na 2005 rok

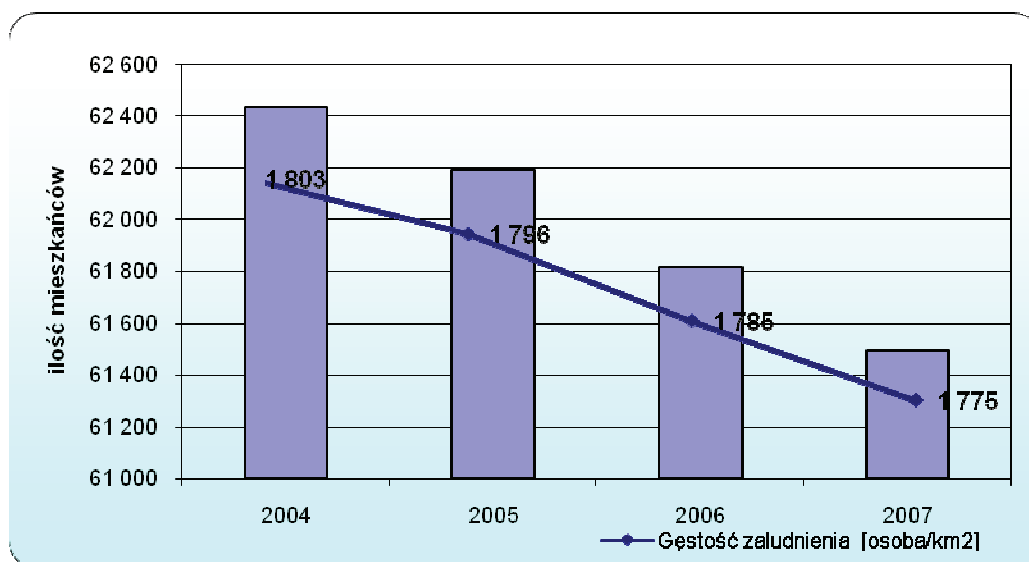
3.3. Ludność

Liczba mieszkańców Bełchatowa to około 61 500 osób (wg stanu na 2007 rok). Średnia gęstość zaludnienia w roku 2007 wynosiła 1775 osób na 1 kilometr kwadratowy. Przy obu wskaźnikach w ostatnich latach obserwuje się trend spadający (rysunek 4). Ma on kilka przyczyn. Do najważniejszych z nich należą: migracja, zwłaszcza osób młodych w celu poszukiwania pracy do większych ośrodków miejskich lub za granicę (zjawisko takie jest ogólnie obserwowane w Polsce), drugą ważną grupą migracji są osoby osiedlające się w ościennych gminach wiejskich, gdzie statystyki odnotowują wzrost liczby mieszkańców.

Tabela 3: Ilość mieszkańców i gęstość zaludnienia w Bełchatowie w latach 2004 – 2007

Miasto Bełchatów	Ilość [osoba]	Gęstość zaludnienia [osoba/km ²]
2004	62 437	1 803
2005	62 192	1 796
2006	61 819	1 785
2007	61 496	1 775

Źródło: GUS

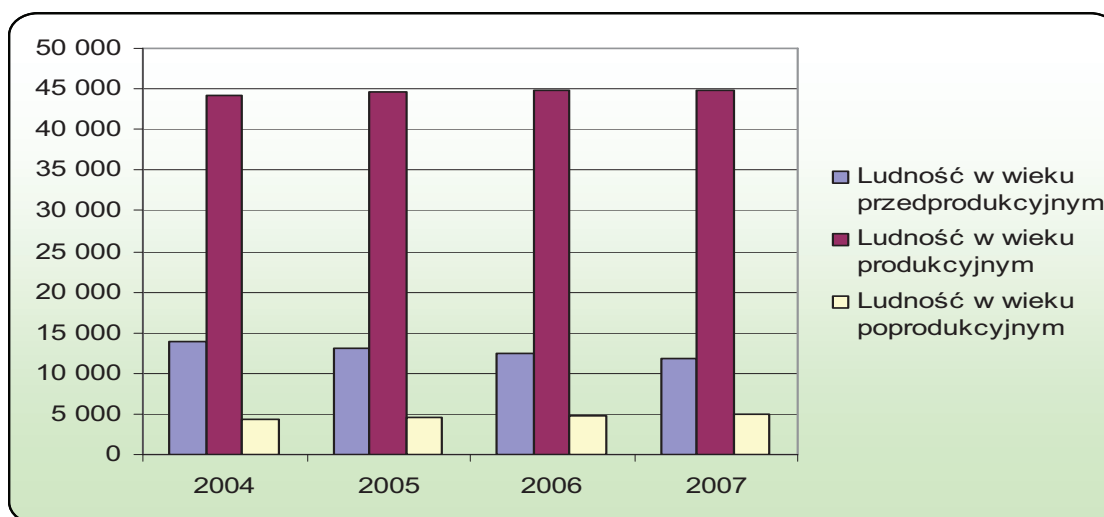
Rysunek 4. Zmiany demograficzne w Bełchatowie w latach 2004 – 2007

Najliczniejszą grupę mieszkańców stanowią osoby w wieku produkcyjnym, stosunkowo nieduża jest grupa osób w wieku poprodukcyjnym. Sytuacja ta została zobrazowana na rysunku 5. Bardzo ważne dla Bełchatowa jest prowadzenie wszelkich działań mających na celu zatrzymanie jak największej ilości osób rozpoczynających pracę. Najważniejsze jest przygotowanie bazy do tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy. Miasto przyjazne dla mieszkańców musi także dbać o warunki życia i zdrowia, co wiąże się nieodłącznie z ochroną środowiska: dbałością o zielen, stan powietrza, wód i gruntów. Poniższa tabela przedstawia rozkład ludności w poszczególnych grupach wiekowych.

Tabela 4. Ilość mieszkańców Bełchatowa w poszczególnych grupach wiekowych, w latach 2004-2007.

Miasto Bełchatów	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Ogółem
2004	13 948	44 166	4 323	62 437
2005	13 142	44 579	4 471	62 192
2006	12 386	44 716	4 717	61 819
2007	11 748	44 731	5 017	61 496

Źródło: GUS

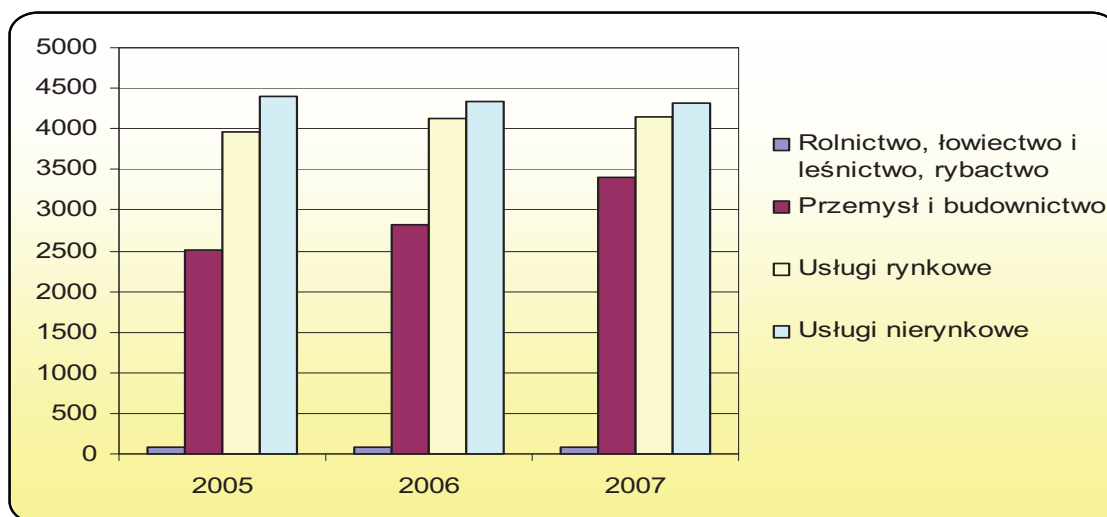
Rysunek 5. Ilość mieszkańców Bełchatowa w poszczególnych grupach wiekowych, w latach 2004-2007

Spośród ogółu osób w wieku produkcyjnym mieszkających w Bełchatowie 27% zatrudnionych jest w firmach działających na terenie miasta. Zdecydowana większość mieszkańców pracuje w PGE Kopalnia Węgla Brunatnego "Bełchatów" S.A. i PGE Elektrownia "Bełchatów" S.A. i w innych zakładach skupionych w obrębie zagłębia węglowo-energetycznego. Zatrudnienie w poszczególnych sektorach gospodarki prezentuje tabela nr 5.

Tabela 5. Zatrudnienie w Bełchatowie w poszczególnych sektorach na przestrzeni lat 2005-2007.

Miasto Bełchatów	Sektor		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi		Ogółem
	publiczny	prywatny			rynkowe	nierynkowe	
2005	6 005	4 944	92	2 503	3 966	4 388	10 949
2006	5 816	5 576	89	2 831	4 132	4 340	11 392
2007	5 837	6 112	78	3 409	4 145	4 317	11 949

Źródło: GUS

Rysunek 6. Zatrudnienie w Bełchatowie w poszczególnych sektorach na przestrzeni lat 2005-2007.

W ostatnich latach obserwuje się nieznaczny spadek zatrudnionych w sektorze publicznym na rzecz firm prywatnych. Wzrasta też ilość osób pracujących w przemyśle i budownictwie (rysunek 6). Miasto czyni wiele starań o utrzymanie takich tendencji poprzez tworzenie sprzyjających warunków dla inwestorów oferujących nowe miejsca pracy, liczne plany inwestycyjne związane z infrastrukturą użyteczności publicznej.

3.4. Gospodarka

W odległości około 10 km od Bełchatowa znajduje się największe w Polsce zagłębie paliwowo-energetyczne, w skład którego wchodzi PGE Kopalnia Węgla Brunatnego "Bełchatów" S.A. i PGE Elektrownia "Bełchatów" S.A. Znaczący rozwój gospodarczy i społeczny miasto zawdzięcza odkryciu w latach sześćdziesiątych znaczących pokładów węgla brunatnego. W roku 1975 zdecydowano o budowie Zespołu Górniczo – Energetycznego "Bełchatów". Budowa zakładów przyciągnęła tysiące nowych mieszkańców, a tym samym przyczyniła się do rozrostu miasta i szybkiego rozwoju. Obecnie PGE Kopalnia Węgla Brunatnego "Bełchatów" S.A. i PGE Elektrownia "Bełchatów" S.A. należą do największych przedsiębiorstw w kraju i zatrudniają znaczną część mieszkańców Bełchatowa.

W rejonie zlokalizowanych jest wiele innych zakładów, których działalność związana jest z funkcjonowaniem Kopalni i Elektrowni. Są to zakłady produkcyjno-usługowe stanowiące zaplecze Kopalni i Elektrowni oraz duża grupa producentów materiałów budowlanych, wykorzystujących gips odpadowy z odsiarczania spalin, np. „KNAUF” Sp. z o.o., „Arel-Gips”.

W mieście Bełchatowie dominują małe i średnie przedsiębiorstwa o charakterze handlowo – usługowym. Ważniejsze bełchatowskie przedsiębiorstwa produkcyjne w „latach transformacji” straciły na znaczeniu, jednak dzięki prowadzonej polityce władz miasta polegającej między innymi na utworzeniu Bełchatowsko-Kleszczowskiego Parku Przemysłowo Technologicznego w Bełchatowie, wprowadzeniu ulg podatkowych, czy przygotowaniu odpowiedniej infrastruktury technicznej rozwijają się nowe gałęzie przemysłu. Powstała między innymi fabryka firmy Humax, produkująca telewizory cyfrowe, zamierzają uruchomić produkcję także inne firmy elektroniczne.

31 marca 2009 roku w obręb Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej zostały włączone tereny o powierzchni 28 ha, znajdujące się przy ul. Czaplinieckiej w Bełchatowie, w bezpośrednim sąsiedztwie planowanej „obwodnicy północnej” Bełchatowa. Pozwoli to przyszłym inwestorom na korzystanie z pomocy publicznej na wspieranie nowych inwestycji i na tworzenie nowych miejsc pracy.

Kolejnym krokiem do podniesienia atrakcyjności miasta zarówno pod względem estetyki i poprawy ładu przestrzennego, jak i pobudzenia aktywności gospodarczej jest program rewitalizacji centrum przyjęty w roku 2004 przez Radę Miasta. Poza działaniami zmierzającymi do odnowy i poprawy estetyki centrum Bełchatowa przewidziano także szereg udogodnień dla inwestorów i właścicieli nieruchomości w przedmiotowym obszarze. Znaczna część kosztów Rewitalizacji Centrum Miasta pochodzić będzie ze środków finansowych Unii Europejskiej.

Tabela 6. Ważniejsze zakłady zlokalizowane w Bełchatowie:

Lp.	Nazwa Firmy
1	PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWEJ KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ W BEŁCHATOWIE SP. Z O. O. ul. Przemysłowa 2, 97-400 Bełchatów
2	POWSZECHNA SPÓŁDZIELNIA SPOŻYWCÓW "SPOŁEM" W BEŁCHATOWIE ul. Pabianicka 8, 97-400 Bełchatów
3	ZAKŁAD PRODUKCYJNO-BUDOWLANY JERZY MACIEJEWSKI Nowy Świat 1, 97-400 Bełchatów
4	HUMAX POLAND SP. Z O.O. ul. Przemysłowa 4, 97 -400 Bełchatów
5	FAZBUD S.A. ul. Pabianicka 26, 97-400 Bełchatów
6	INKOM PRZEDSIĘBIORSTWO INNOWACYJNO-PRODUKCYJNE SP. Z O. O. ul. Pabianicka 67, 97-400 Bełchatów
7	PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWNICTWA OGÓLNEGO S.A. ul. Przemysłowa 4, 97-400 Bełchatów
8	PRZEDSIĘBIORSTWO GOSPODARKI MIESZKANIOWEJ SP. Z O.O. ul. Pabianicka 72, 97-400 Bełchatów
9	ZAKŁAD WODOCIĄGÓW I KANALIZACJI „WOD-KAN” SP. Z O. O. ul. Św. Faustyny Kowalskiej 9, 97-400 Bełchatów
10	„TOSEN” SP. Z O.O. ZAKŁAD PRACY CHRONIONEJ ul. Przemysłowa 4, 97-400 Bełchatów
11	"RONDO" KACPRZAK S.J. ul. Dąbrowskiego 6, 97-400 Bełchatów
12	MAJAMI SP. Z O.O. ul. Czyżewskiego 52 C, 97-400 Bełchatów
13	NADLEŚNICTWO BEŁCHATÓW ul. Lipowa 175, 97-400 Bełchatów
14	„WAKOTEX” SP. Z O.O. PRODUKCJA ODZIEŻY – KRYGIEL T., WALENCIAK ul. Przemysłowa 12, 97-400 Bełchatów
15	PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWNICTWA INŻYNIERYJNEGO I INSTALACJI "ENERGOINŻ" S.A. ul. Staszica 18, 97-400 Bełchatów
16	MIEJSKI ZAKŁAD KOMUNIKACJI „MZK” SP. Z O.O. ul. Przemysłowa 11, 97-400 Bełchatów
17	TERMALL SP. Z O.O. ROZRUCH MOC EKOLOGIA ul. Czyżewskiego 50, 97-400 Bełchatów
18	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO HANDLOWO USŁUGOWE „BATIS SP. Z O. O. ul. Przemysłowa 12, 97-400 Bełchatów
19	BEŁCHATOWSKIE TOWARZYSTWO BUDOWNICTWA SOCJALNEGO „BTBS” SP. Z O.O. ul. Kościuszki 1, 97-400 Bełchatów
20	ADMINISTRACJA DOMÓW MIESZKALNYCH SP. Z O.O. Ul. Czapliniecka 68, 97-400 Bełchatów
21	PRZEDSIĘBIORSTWO ROBÓT DROGOWYCH I MOSTOWYCH S. A. ul. Lipowa 67, 97-400 Bełchatów
22	PRZEDSIĘBIORSTWO ENERGETYKI CIEPLNEJ PEC SP. Z O.O. ul. Wojska Polskiego 132, 97-400 Bełchatów
23	"EKO-REGION" SP. Z O. O. ul. Bawełniana 18, 97-400 Bełchatów
24	PRZEDSIĘBIORSTWO KOMUNALNE „SANIKOM” SP. Z O.O. ul. Staszica 5, 97-400 Bełchatów

3.5. Infrastruktura komunikacyjna

Przez Bełchatów przebiega droga krajowa nr 8 relacji Warszawa – Wrocław. Wiedzie nią też ważny szlak komunikacyjny Wrocław – Lublin. Przez miasto wiodą też dwie drogi wojewódzkie: droga nr 485 Pabianice – Bełchatów i droga nr 484 Łask – Bełchatów, Kamieńsk. Ta ostatnia łączy się z drogą Nr 1 Gdańsk – Cieszyn.

Obecnie wszystkie trasy o znaczeniu ponadlokalnym przebiegają głównymi ulicami Bełchatowa, co stanowi znaczne obciążenie dla komunikacji w mieście i dużą uciążliwość dla mieszkańców i podróżnych.

Prowadzi się szereg działań mających poprawić funkcjonowanie układu ulicznego w mieście.

Najważniejsze z nich, to zaplanowane obwodnice:

- „obwodnica północna” realizowana przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad w ciągu drogi krajowej nr 8,
- „obwodnica wschodnia”, którą planuje do realizacji Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi w ramach zadania pn.: „Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 484 na odcinku Bełchatów – Kamieńsk wraz z budową wschodniej obwodnicy Bełchatowa”.

Na terenie miasta funkcjonuje komunikacja miejska. Autobusy obsługują linie o łącznej długości 178 km.

Ważnym elementem infrastruktury drogowej są liczne już ścieżki rowerowe.

Przez Bełchatów prowadzi także linia kolejowa relacji Piotrków Trybunalski – Rogowiec o znaczeniu lokalnym, głównie dla potrzeb transportowych przemysłu skupionego w gminie Kleszczów.

Długość dróg krajowych w obrębie miasta wynosi nieco ponad 5 km, drogi wojewódzkie mają długość 9,8 km, drogi powiatowe – 24,4 km. Pozostałe 250 ulic znajduje się w zarządzie Miasta Bełchatowa. Przebieg dróg, linii kolejowej i ścieżek rowerowych przedstawiono na mapie poniżej (rysunek nr 7).

Rysunek 7. Rozmieszczenie dróg w Bełchatowie.

3.6. Ukształtowanie powierzchni terenu

Bełchatów leży w obrębie Wysoczyzny Bełchatowskiej, która ma położenie wododziałowe między dorzecziami Wisły i Odry. Krajobraz wysoczyzny stanowi falista równina z pasmem ostańcowych wzgórz morenowych ukierunkowanych z północy na południe, związanych z maksymalnym zasięgiem zlodowacenia warciańskiego.

Najważniejszą rolę w formowaniu współczesnej rzeźby odegrały procesy związane z zanikiem łądolodu Widawki i Warty oraz erozyjne pogłębianie dolin rzecznych. Udział swój miały także procesy eoliczne, które doprowadziły do powstania wydym i terenów bezodpływowych.

W obrębie miasta zaobserwować można efekty powyższych procesów. Dominującą formą ukształtowania powierzchni terenu Bełchatowa jest wysoczyzna morenowa płaska, rozcięta łagodnymi dolinami rzeki Rakówki i jej dopływów.

W zachodniej części miasta obserwuje się porośnięte lasem formy wydymowe o parabolicznych kształtach i wysokościach względnych od kilku do kilkunastu metrów, powstałe w wyniku procesów eolicznych. Są one cennym walorem przyrodniczym, urozmaicającym krajobraz okolic Bełchatowa. W wyniku procesów eolicznych, w niektórych obniżeniach powstały tereny bezodpływowe, w których rozwinęły się torfowiska, oczka wodne, tereny bagienne. Do takich miejsc należą niewielkie zbiorniki wodne Biały Ług i Duży Ług.

Na wschód od miasta łagodna wysoczyzna morenowa przechodzi w wysoczyznę z pagórkami piaszczysto – żwirowymi z punktem kulminacyjnym Borowskie Góry. Rozdzielają one system wodny Odry od systemu Wisły.

Deniwelacje terenu nie są zbyt znaczące. Najniżej położone miejsca znajdują się w dolinie rzeki Rakówki (poniżej 200 m npm), pagórki i wzniesienia w zachodniej i wschodniej części miasta osiągają wysokości powyżej 215 m npm.

3.7. Budowa geologiczna

Pod względem geologicznym Bełchatów położony jest w obrębie Kredowej Niecki Łódzkiej – w jej południowej części, gdzie na węglanowych osadach kredowych zalegają w postaci płatów osady trzeciorzędowe, a wszystko to pokryte jest zwartym płaszczem utworów czwartorzędowych.

Poniżej kredy w rejonie Bełchatowa nawiercono starsze utwory mezozoiczne. Miąższość triasu wynosi tu około 1500 m. Trias dolny to pstry piaskowiec reprezentowany przez iłowce, piaskowce i mułowce oraz ret w postaci dolomitów z gipsem i wapieniami. Trias środkowy budują anhydryty, dolomity margliste oraz iłowce. Górny trias wykształcony jest w postaci naprzemianległych osadów iłowcowo-mułowcowych z wtrąceniami gipsów.

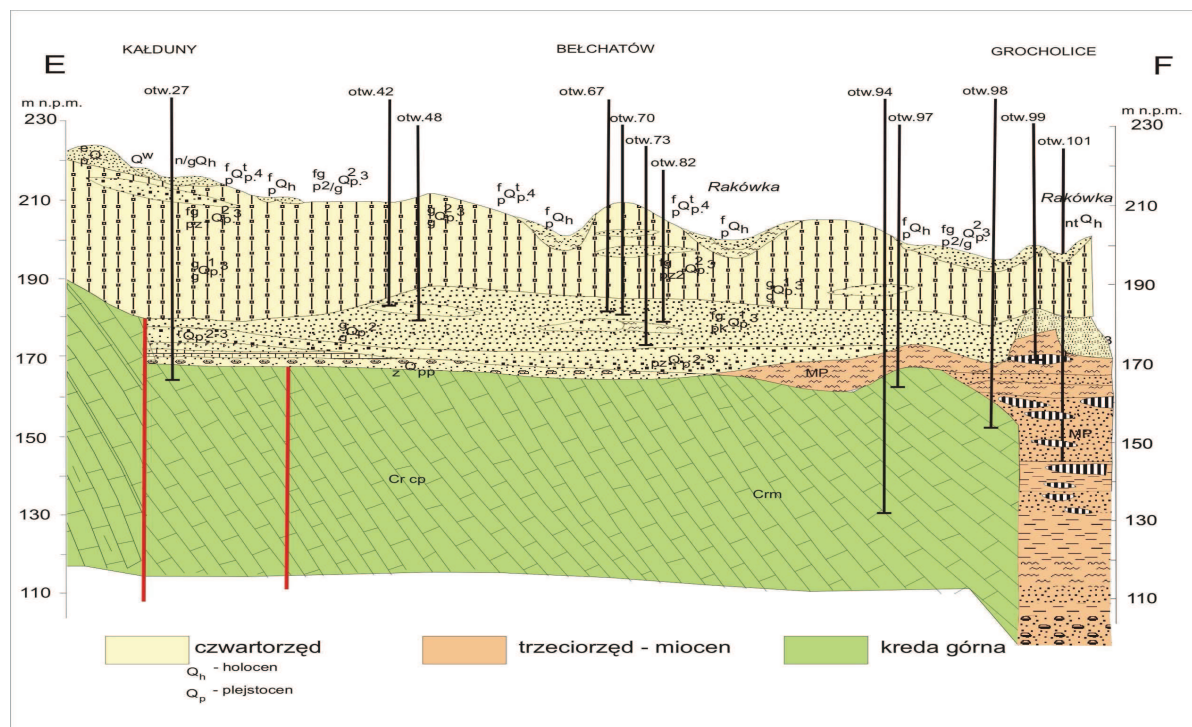
Osady jurajskie reprezentowane są przez wszystkie piętra stratygraficzne. Jurę dolną budują skały mułowcowo-piaskowcowe oraz iłowcowe z przewarstwieniami sydereytowymi. Jura środkowa reprezentowana jest przez mułowce, piaskowce wapniste i dolomity. Górną jurę reprezentują dolomity i margle. Miąższość osadów jurajskich to ponad 1000 m.

Kreda reprezentowana jest przez osady kredy dolnej, wykształcone w postaci piaskowców oraz utwory kredy górnej - głównie wapienie, wapienie margliste, margle i opoki.

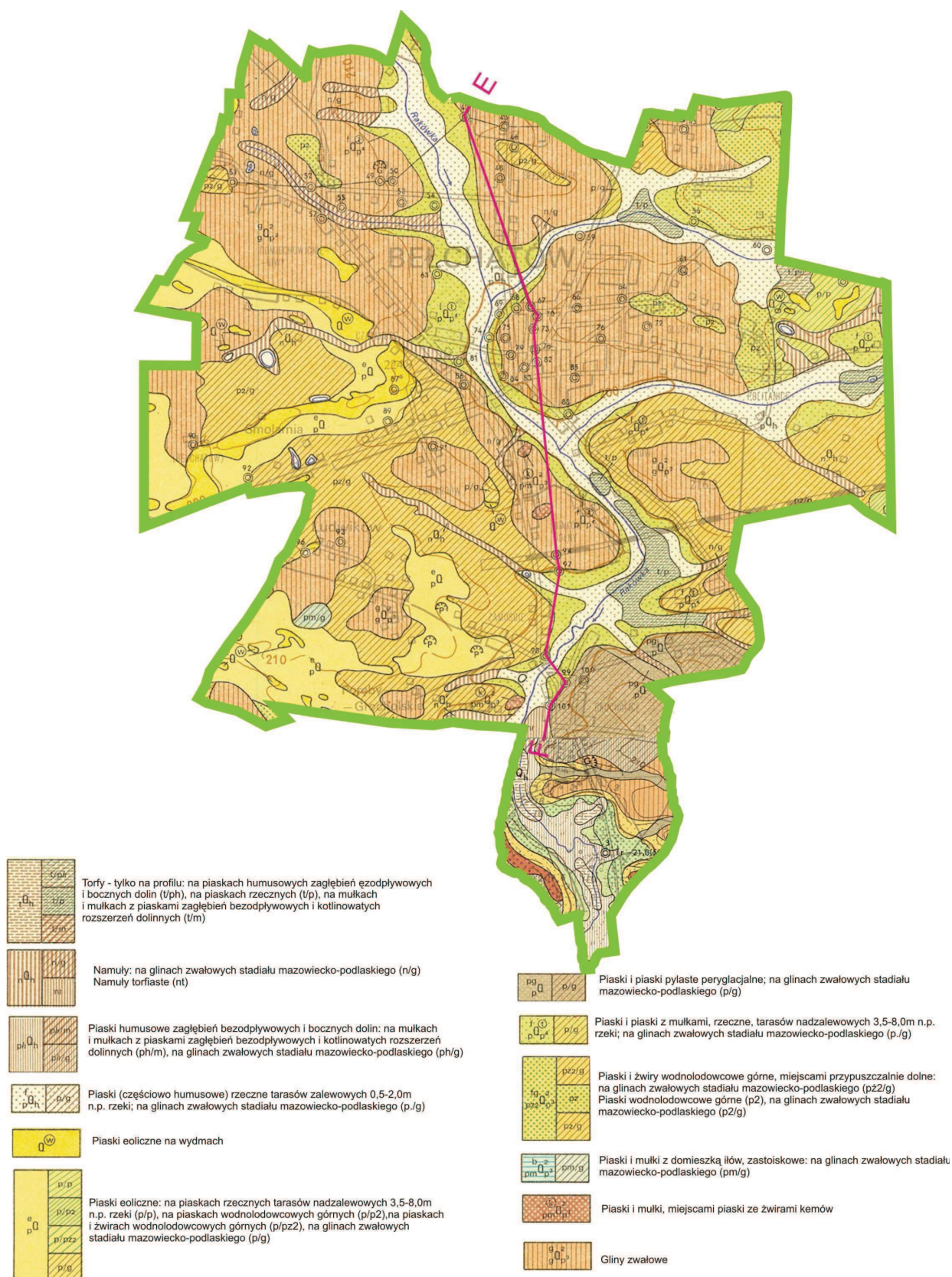
Strop tych utworów, to powierzchnia erozyjna z szeregiem wyniosłości i obniżień. Najpłycej kreda zalega w okolicach Zwierzyńca i Głupic ok. 12 km na północ od Bełchatowa. W dolinie rzeki Grabi znajdują się wychodnie wapieni marglisto-ilastych. Na obszarze Bełchatowa osady kredy znajdują się na głębokości ok. 30 - 40 m, a ich miąższość to kilkaset metrów.

Trzeciorząd występuje w postaci płatów wypełniających formy zapadliskowe bądź zagłębienia erozyjno-denudacyjne. Miąższość jest zróżnicowana i ściśle związana z tektoniką podłoża mezozoicznego. Budują go utwory ilaste pliocenu oraz mułkowo-piaszczyste miocenu z wkładkami węgla brunatnego. W odległości około 10 km na południe od Bełchatowa miąższość trzeciorzędu osiąga w rowie tektonicznym ponad 200 m. Wśród nagromadzonych osadów trzeciorzędowych występują tu bogate złoża węgla brunatnego.

Czwartorzęd reprezentowany jest przez osady plejstocenu i holocenu – najmłodszej epoki geologicznej. Osady plejstocenyjskie w okolicach Bełchatowa tworzą zwartą pokrywę. W obrębie miasta średnia ich miąższość to około 35 m. Są to głównie gliny lodowcowe oraz piaski wodnolodowcowe związane ze zlodowaceniem środkowopolskim. Piaski eoliczne, budujące paraboliczne wydmy o wysokości od kilku do kilkunastu metrów w zachodniej części miasta zaliczono do warstw tzw. czwartorzędu nierozdzielonego nie wypowiadając się, czy są to osady plejstocenu, czy młodsze. Najmłodszą akumulację holocenyjską reprezentują piaski z zawartością części organicznych, glin humusowych oraz namuły i torfy występujące w dolinie Rakówki, a także namuły i torfy występujące zagłębieniach bezodpływowych.

Rysunek 8. Schematyczny przekrój geologiczny przedstawiający budowę geologiczną w rejonie Bełchatowa (wg. opracowania J. Ziomek zamieszczonego w „Objaśnieniach do szczegółowej mapy geologicznej Polski – arkusz Bełchatów”)

Rysunek 9. Fragment Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski – arkusz Bełchatów, 1992, w granicach miasta Bełchatowa

3.8. Surowce mineralne

Surowce mineralne występujące w granicach miasta Bełchatowa oraz najbliższych okolicach związane są wyłącznie z utworami czwartorzędowymi.

Gliny zwałowe stanowiły niegdyś dość ważny surowiec dla przemysłu cegielnianego w okolicach Bełchatowa. Wydobywano je w północnej części miasta, Domiechowicach, Myszakach. Złoże „DOMIECHOWICE” zlokalizowane było w granicach administracyjnych miasta. Eksploatacji złóż surowców ilastych ceramiki budowlanej na terenie Bełchatowa i okolic zaprzestano, a zasoby nie zostały rozliczone. O zaprzestaniu wydobywania glin zdecydowała między innymi ich jakość. Zawierają one dużo składników szkodliwych z punktu widzenia przydatności w przemyśle ceramicznym, takich jak ziarna żwiru i margiel ziarnisty, co ma istotny wpływ na jakość wyrobów.

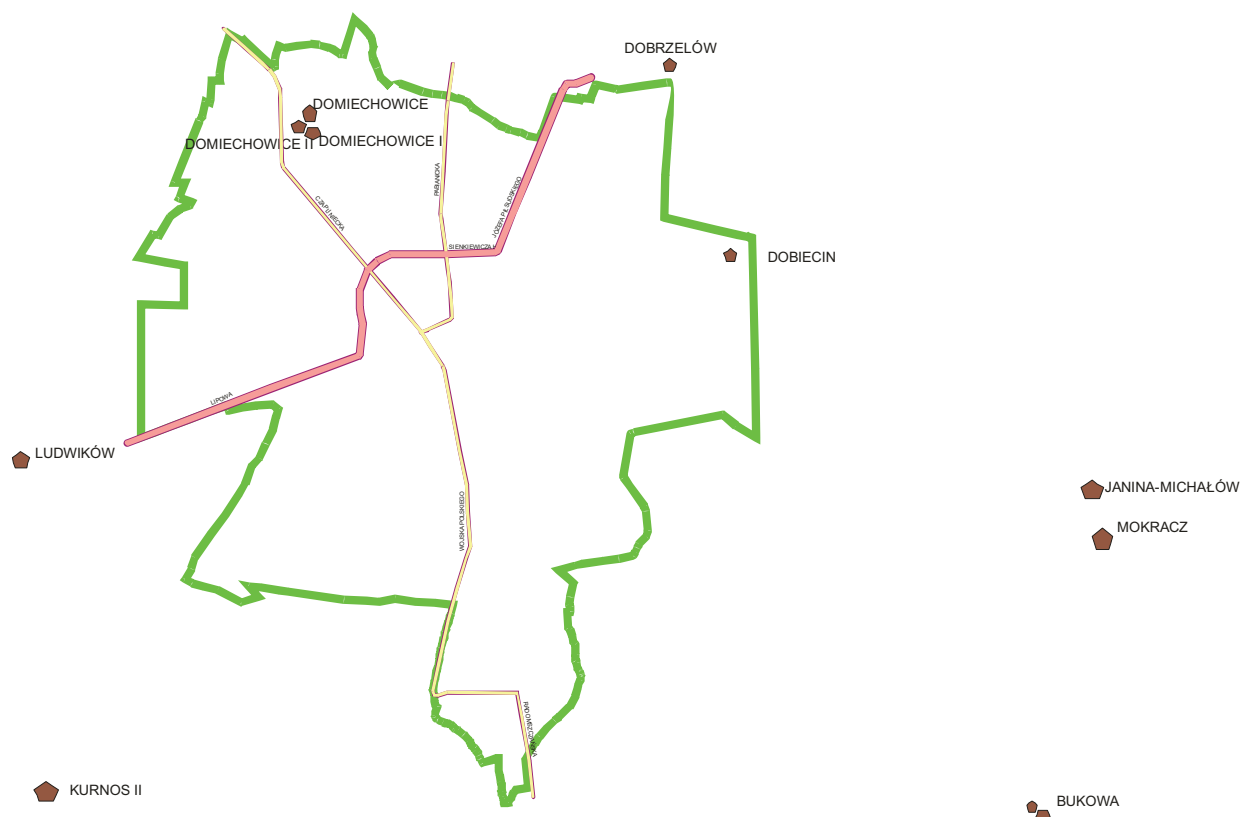
Piaski eoliczne występują obficie w wydmach w zachodniej części miasta i na zachód od Bełchatowa. Wydmy mają charakterystyczne kształty, przybierają formy paraboliczne, wydłużone wały, odosobnione pagórki bądź pola wydmore.

W przeszłości były one bardzo intensywnie eksploatowane i stanowiły cenny surowiec, zwłaszcza w budownictwie drogowym i mieszkaniowym. Wiele z nich zostało wyeksploatowanych, np. wydmy okolic Zamościa.

Obecnie prowadzona jest eksploatacja złoża „Ludwików” na terenie gminy Bełchatów, przy drodze krajowej nr 8 pomiędzy Bełchatowem, a Klukami.

W związku z ustanowieniem „Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki” (o czym będzie mowa w kolejnych rozdziałach), w przyszłości formy wydmore okolic Bełchatowa będą z pewnością lepiej chronione, a ich eksploatacja ulegnie ograniczeniu.

Piaski i żwiry wodnolodowcowe występują w okolicach Bełchatowa dość obficie. Ciągną się od Kurnosa przez Nowy Świat po Zwierzchów. Występują w obrębie form polodowcowych takich jak: sandry, ozy, kemy. Surowiec w złożach jest bardzo różnorodny. Najczęściej są to piaski, piaski ze żwirem, także głązy. Często spotyka się wkładki, lub soczewki glin i mułków, które utrudniają eksploatację na większą skalę. Złóża zlokalizowane w pobliżu Bełchatowa od lat stanowią podstawowy surowiec lokalny dla budownictwa.

Rysunek 10. Rozmieszczenie udokumentowanych złóż kopalin pospolitych w rejonie Bełchatowa

3.9. Klimat

W regionalizacji rolniczo - klimatycznej obszar ten zaliczany jest do Dzielnicy Łódzkiej. Występują tu łagodne zimy z okresami krótkotrwałych mrozów przeplatanych odwilżami. Dominuje wpływ wilgotnych mas powietrza polarno - morskiego oraz polarno - kontynentalnego. Przeważają wiatry zachodnie i południowo - zachodnie.

Według rejonizacji rolniczo-klimatycznej Gumińskiego, teren powiatu bełchatowskiego należy do X dzielnicy klimatycznej, o następującej charakterystyce:

- średnia temperatura roczna, 7,7 stopnia
- średnia temperatura stycznia , minus 1,7 stopnia
- średnia temperatura lipca , 17,4 stopnia
- ilość opadu w roku, 576 mm
- ilość dni mroźnych, 30-50 dni.

W obrębie miasta, a zwłaszcza w jego centrum i w rejonach zwartej zabudowy wielorodzinnej warunki klimatyczne są nieco odmienne, niż na pozostałych terenach. Charakteryzuje je wyższa średnia temperatura, niższe promieniowanie słoneczne, niższa wilgotność oraz mniejsza prędkość wiatru.

Zjawiska te są niekorzystne dla stanu środowiska i warunków życia mieszkańców. Wpływają na gorszą cyrkulację i wymianę powietrza, a tym samym wzrost zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, przesuszenie gruntu, zwłaszcza w porze upałów letnich, gorszą kondycję zieleni w mieście. Zjawiska te w Bełchatowie nie są tak wyraźne, jak w dużych miastach, niemniej jednak należy je brać pod uwagę przy projektowaniu ulic, osiedli, miejsc rekreacji.

4. OCENA STANU ŚRODOWISKA Z WYZNACZENIEM CELÓW EKOLOGICZNYCH I OKRESLENIEM STRATEGII DZIAŁAŃ NA RZECZ OCHRONY STANDARDÓW ŚRODOWISKA

4.1. Gospodarka wodno – ściekowa

Gospodarka wodno-ściekowa opiera się na korzystaniu z zasobów wodnych powierzchniowych i podziemnych, które nie powinno powodować pogorszenia stanu ekologicznego zarówno wód, jak i ekosystemów powiązanych z nimi. Gospodarka wodno-ściekowa musi pozostawać w zgodzie z ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów gospodarowania wodami w dorzeczu oraz wymaganiami ochrony środowiska, ochrony zdrowia i ochrony dóbr kultury wpisanych do rejestru zabytków.

W Bełchatowie gospodarka wodno-ściekowa opiera się w głównej mierze na zasobach wodnych rzeki Rakówki, której znaczenie dla miasta jest bardzo duże, a korzystanie z wód odbywa się na wielu różnych płaszczyznach, począwszy od celów rekreacyjnych, a skończywszy na zrzucie ścieków komunalnych, przemysłowych i deszczowych z terenu miasta.

Równie ważne dla miasta są zasoby wód podziemnych, które stanowią źródło wody w wodociągach miejskich, korzysta z nich przemysł, energetyka (PEC), Nadleśnictwo Bełchatów, Szpital Wojewódzki, indywidualni właściciele nieruchomości posiadający własne studnie.

Istotna jest także rola zbiorników i oczek wodnych, wód gruntowych, systemów melioracyjnych.

4.1.1. Wody podziemne

Ogólna charakterystyka

W rejonie Bełchatowa występowanie wód podziemnych związane jest głównie z utworami kredy i czwartorzędu. Nieco mniejsze znaczenie gospodarcze mają formacje trzeciorzędowe, ponieważ trzeciorząd nie wszędzie występuje, a zasobność poziomą jest mała.

Kredowe poziomy wodonośne: wapienie, wapienie margliste, margle i opoki są zbiornikami użytkowych wód głębinowych. Nośnikiem wód są strefy spękań szczelinowych, a ujmowane wody szczelinowo-krasowe wykazują ciśnienie hydrostatyczne. Stanowią one źródło zaopatrzenia w wodę miasta Bełchatowa.

Trzeciorzędowe osady miocenu i pliocenu nie mają znaczenia gospodarczego w okolicach Bełchatowa. Ich występowanie zostało stwierdzone w wypełnionych osadami trzeciorzędowymi rowach tektonicznych Grocholic i Dobrzelowa. Mają one bezpośredni kontakt hydrauliczny zarówno z wodami kredowymi, jak i czwartorzędowymi.

Czwartorzęd posiada 2 główne poziomy wodonośne – głębszy poziom czwartorzędowy to piaski i żwiry wodnolodowcowe starszej części zlodowacenia środkowopolskiego i osady rzeczne piaszczysto – żwirowe interglacjału mazowieckiego. Drugi, płytszy poziom wodonośny występuje w piaskach i żwirach wodnolodowcowych rozdzielających gliny stadiału mazowiecko – podlaskiego od glin morenowych środkowopolskich. Ujęcia wód czwartorzędowych mają zazwyczaj wydajności w granicach 30 – 70 m³/h. Zwierciadło jest swobodne nieznacznie napięte i stabilizuje się na poziomie od kilku do 80 mm.

Wody podziemne są w mniejszym stopniu narażone na degradację niż wody powierzchniowe. Są one lepiej chronione przed bezpośrednim oddziaływaniem z powierzchni poprzez glebę oraz warstwy skał tworzących tzw strefę areacji – ponad poziomem zwierciadła wody. Jednak znaczna część użytkowych wód podziemnych pochodzi z infiltracji wód powierzchniowych, opadów atmosferycznych i często zawiera zanieczyszczenia typowe dla zagospodarowania terenu, np. składowisk odpadów, obszarów upraw rolniczych czy aglomeracji miejsko-przemysłowych. Dlatego ważne jest podejmowanie wszelkich działań służących ochronie wód podziemnych.

Najbardziej narażonymi na zanieczyszczenia są wody gruntowe występujące najpłycej i nie izolowane od powierzchni utworami trudno przepuszczalnymi, intensywnie zasilane przez infiltrujące opady atmosferyczne. Należy wspomnieć, że w rejonie Bełchatowa poziomy wodonośne są ze sobą połączone hydraulicznie i poważne zanieczyszczenie wód czwartorzędowych może w perspektywie czasu skutkować przedostaniem się zanieczyszczeń także do kredowych wód podziemnych.

Zagrożeniem dla wodonośnych poziomów użytkowych są nieczynne, źle zabezpieczone studnie udostępniające te poziomy. W Bełchatowie w roku 2001 zlikwidowano 17 nieczynnych studni publicznych, eliminując w ten sposób znaczną część potencjalnych punktowych źródeł zanieczyszczeń użytkowych poziomów wodonośnych.

W roku 2009 planowana jest likwidacja kolejnych ujęć, których eksploatacji zaprzestano: ujęcia Ludwików oraz dwóch studni użytkowanych przez PEC sp. z o.o.

Bełchatów leży poza głównymi zbiornikami wód podziemnych.

Jakość wód podziemnych

Jakość wód podziemnych monitorowana jest przez służby Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi, Delegatura w Piotrkowie Trybunalskim. Wyniki badań w latach 2004-2007 ocenione zostały w oparciu o archiwalne Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32 poz. 284). Zastosowana klasyfikacja wyróżnia pięć klas jakości wód podziemnych:

- klasa I – wody o bardzo dobrej jakości; wartości wskaźników jakości wody są kształtowane jedynie w efekcie naturalnych procesów zachodzących w warstwie wodonośnej; żaden ze wskaźników jakości wody nie przekracza wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;
- klasa II – wody dobrej jakości; wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na oddziaływania antropogeniczne; wskaźniki jakości wody, z wyjątkiem żelaza i manganu, nie przekraczają wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;
- klasa III – wody zadowalającej jakości; wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów lub słabego oddziaływania antropogenicznego; mniejsza część wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości; wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów oraz słabego oddziaływania antropogenicznego; większość wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;
- klasa V – wody złej jakości; wartości wskaźników jakości wody potwierdzają oddziaływania antropogeniczne; wody nie spełniają wymagań określonych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Od I do III klasy czystości stan wód określa się jako dobry. Powyżej tj. IV i V klasa czystości mówi się o złym stanie wód.

W latach 2004-2007 wody podziemne ujmowane przez ujęcie Myszaki zaklasyfikowano do III klasy wód dobrej jakości (tabela 7).

Tabela 7. Klasyfikacja wód podziemnych ujęcia Myszaki w latach 2004-2007

Rok	Stratygrafia	Klasyfikacja wód	Wskaźniki decydujące o klasie czystości
2004	K	III	żelazo, wodorowęglany, fosforany, temperatura
2005	K	III	temperatura, fosforany, żelazo
2006	K	III	fosforany, żelazo
2007	K	III	temperatura, fosforany, żelazo

Źródło: WIOŚ

Pobór wód podziemnych

Miasto Bełchatów zaopatrywane jest w wodę poprzez Ujęcie Wód Podziemnych „Myszaki-Niedyszyna”, zlokalizowane w północno-wschodniej części miasta, przy ulicy Olsztyńskiej. Woda czerpana jest ośmioma studniami o głębokościach od 100 do 150 m z górnokredowego poziomu wodonośnego. Zasoby eksploatacyjne ujęcia udokumentowane są na poziomie 900,0 m³/h przy depresji 16-38 m. Obszar zasobowy ujęcia, to zgodnie z dokumentacją hydrogeologiczną 194 km². Ujmowana woda wymaga uzdatnienia co odbywa się w osiemnastu odżelaziaczach. Po procesie odżelaziania woda jest gromadzona w dwóch zbiornikach wyrównawczych skąd poprzez pompy II° jest tłoczona do sieci miejskiej. Ujęcie wody posiada instalację chlorowania wody, którą można uruchomić w przypadkach pogorszenia się jakości wody.

Ujęcie obsługiwane jest przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji "WOD.-KAN." Sp. z o.o. dysponujący Laboratorium Analizy Wody. Na bieżąco prowadzony jest monitoring jakości wody pitnej na wyjściu ze stacji uzdatniania i w sieci wodociągowej. Ponadto wody badane są cyklicznie przez służby Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Badania wody przeprowadzane przez laboratoria potwierdzają dobrą jakość wody wydobywanej w Bełchatowie zarówno pod względem bakteriologicznym jak i fizykochemicznym.

Na terenie miasta znajdują się inne, nieliczne już ujęcia wód podziemnych eksploatujące wody na potrzeby zakładów, ogrodów działkowych, studnie przydomowe. Jedyne, poza „Myszkami” ujęcie publiczne - Ludwików, udostępniające czwartorzędowy poziom wodonośny, przestało spełniać swą rolę ze względu na ograniczone zasoby eksploatacyjne (20,0 m³/h). W najbliższym czasie planowana jest jego likwidacja.

4.1.2. Wody powierzchniowe

Informacje ogólne

Główną oś hydrograficzną Bełchatowa stanowi rzeka Rakówka, płynąca przez środek miasta z północy na południe oraz 3 jej lewobrzeżne dopływy, z których dwa, w północno-wschodniej części miasta, zwyczajowo nazywane są Rakówkami. Oficjalne oznakowane są R-A i R-B. (rysunek nr 11). Zgodnie z *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2002 roku w sprawie śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części stanowiących własność publiczną* (Dz.U. 2003 nr 16 poz. 149) Rakówka należy do śródlądowych wód powierzchniowych, stanowiących własność publiczną, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, dla których prawa właścicielskie wykonuje Marszałek Województwa Łódzkiego.

Rakówka jest prawobrzeżnym dopływem rzeki Widawki i wpływa do niej w 53,9 kilometrze jej biegu w okolicy miejscowości Kuźnica Kaszewska. W całości znajduje się na obszarze powiatu bełchatowskiego. Źródło rzeki znajduje się poza granicami miasta, na terenie gminy Bełchatów. Całkowita jej długość wynosi 22,5 km, powierzchnia zlewni – 147,5 km². Odcinek przepływający przez teren miasta stanowi środkowy bieg rzeki, na którym koryto i brzegi rzeki zostały w znacznym stopniu uregulowane. Stan ilości wody w rzece zależy w głównej mierze od ilości opadów atmosferycznych. W części północnej miasta, a także w rejonie Grocholic, rozwinięty jest system rowów melioracyjnych odprowadzających wody opadowe do Rakówki lub jej dopływów.

W granicach miasta znajdują się również niewielkie zbiorniki. Większość z nich jest pochodzenia antropogenicznego i wykonano je w celach rekreacyjnych jako oczka wodne lub stawy rybne. Charakter naturalnych zbiorników mają oczka wodne „Biały Ług” oraz „Duży Ług” o łącznej powierzchni 5 ha zlokalizowane na terenie kompleksu leśnego w zachodniej części miasta.

Jakość wód powierzchniowych

W latach 2004-2007 służby Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi badały jakość wód płynących rzeką Rakówką. W latach 2004, 2005 i 2006 rzeka badana była w dwóch punktach kontrolno-pomiarowych:

- Rakówka Domiechowice
- Rakówka – Bełchatów – Grocholice.

W roku 2007 Rakówkę badano już w jednym punkcie:

- Kuźnica Kaszewska.

Jakość wód powierzchniowych oceniono w oparciu o archiwalne *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji i prezentacji stanu tych wód* (Dz. U. z 2004 r. Nr 32, poz. 284).

Ustanawiało ono pięć klas jakości wód:

- klasa I - wody o bardzo dobrej jakości:
 - a) spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A1,
 - b) wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na żadne oddziaływania antropogeniczne;
- klasa II - wody dobrej jakości:
 - a) spełniają w odniesieniu do większości wskaźników jakości wody wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A2,
 - b) wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują niewielki wpływ oddziaływań antropogenicznych;
- klasa III - wody zadowalającej jakości:
 - a) spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A2,
 - b) wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują umiarkowany wpływ oddziaływań antropogenicznych;
- klasa IV - wody niezadowalającej jakości:
 - a) spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A3,
 - b) wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują, na skutek oddziaływań antropogenicznych, zmiany ilościowe i jakościowe w populacjach biologicznych;
- klasa V - wody złej jakości:
 - a) nie spełniają wymagań dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia,

- b) wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują, na skutek oddziaływań antropogenicznych, zmiany polegające na zaniku występowania znacznej części populacji biologicznych.

Tabela 8. Wyniki badań monitoringu jakości wód w Rakówce w latach 2004-2007 ze wskazaniem klas czystości

Nazwa rzeki	Lokalizacja punktu pomiarowego	Km biegu rzeki	Klasa czystości stwierdzona w kolejnych latach		Wskaźniki decydujące o klasie czystości
Rakówka	Domiechowice	15,0	2004	IV	barwa, tlen rozp., ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, azot Kjeldahla, azotany, azot og., oleje mineralne, l. bakt. Coli feralnych
			2005	IV	barwa, tlen rozp., ChZT-Cr, ChZT-Mn, azotany, l. bakt. coli fekalnych, og. l. bakt. coli
			2006	III	barwa, ChZT-Cr, azotany, azot og. OWO, azot Kjeldahla, azotyny, lb. b. coli typu kałowego, og. lb. bakterii coli
Rakówka	Bełchatów - Grocholice	8,5	2004	V	tlen rozp., ChZT-Cr, OWO, amoniak, azot Kjeldahla, azot og., fosforany, fosfor og., l. bakt. coli fekalnych, og. l. bakt. coli
			2005	V	tlen rozp., amoniak, azot Kjeldahla, azotyny, azot og., fosforany, fosfor og., l. bakt. coli fekalnych, og. l. bakt. coli
			2006	IV	barwa, ChZT-Cr, azot Kjeldahla, azotany, azotyny, fosforany, fosfor og., lb. b. coli typu kałowego, og. lb. bakterii coli,
Rakówka	Kuźnia Kaszewska	0,7	2007	IV	ChZT-Cr, fosforany, lb. b. coli fek. og. lb. b. coli

Tabela 9. Wyniki badań monitoringu jakości wód w Rakówce w roku 2008 ze wskazaniem klasy czystości

Rzeka	Lokalizacja punktu pomiarowego	Wskaźnik decydujący o klasie czystości	Jednostka	Stężenie			Stwierdzona klasa czystości
				min	max	średnie	
Rakówka	Kuźnica Kaszewska	Fosforany	Mg PO ₄ /l	0,13	1,1	0,63	IV
		Tlen rozpuszczony	Mg O ₂ /l	4,4	10,6	6,517	
		Azot Kjeldahla	Mg N/l	0,47	3	1,382	
		Liczba bakterii coli typu kałowego	n/100 ml	230	24 000	5 946	
		Ogólna liczba bakterii coli	n/100 ml	620	24 000	10 270	

W latach 2004 i 2005 Rakówka badana była w 2 punktach pomiarowych Bełchatów-Domiechowice i Bełchatów-Grocholice. W obu latach stan rzeki był podobny. W Domiechowicach, zanim rzeka wpłynęła do Bełchatowa, stwierdzono już IV klasę – wód

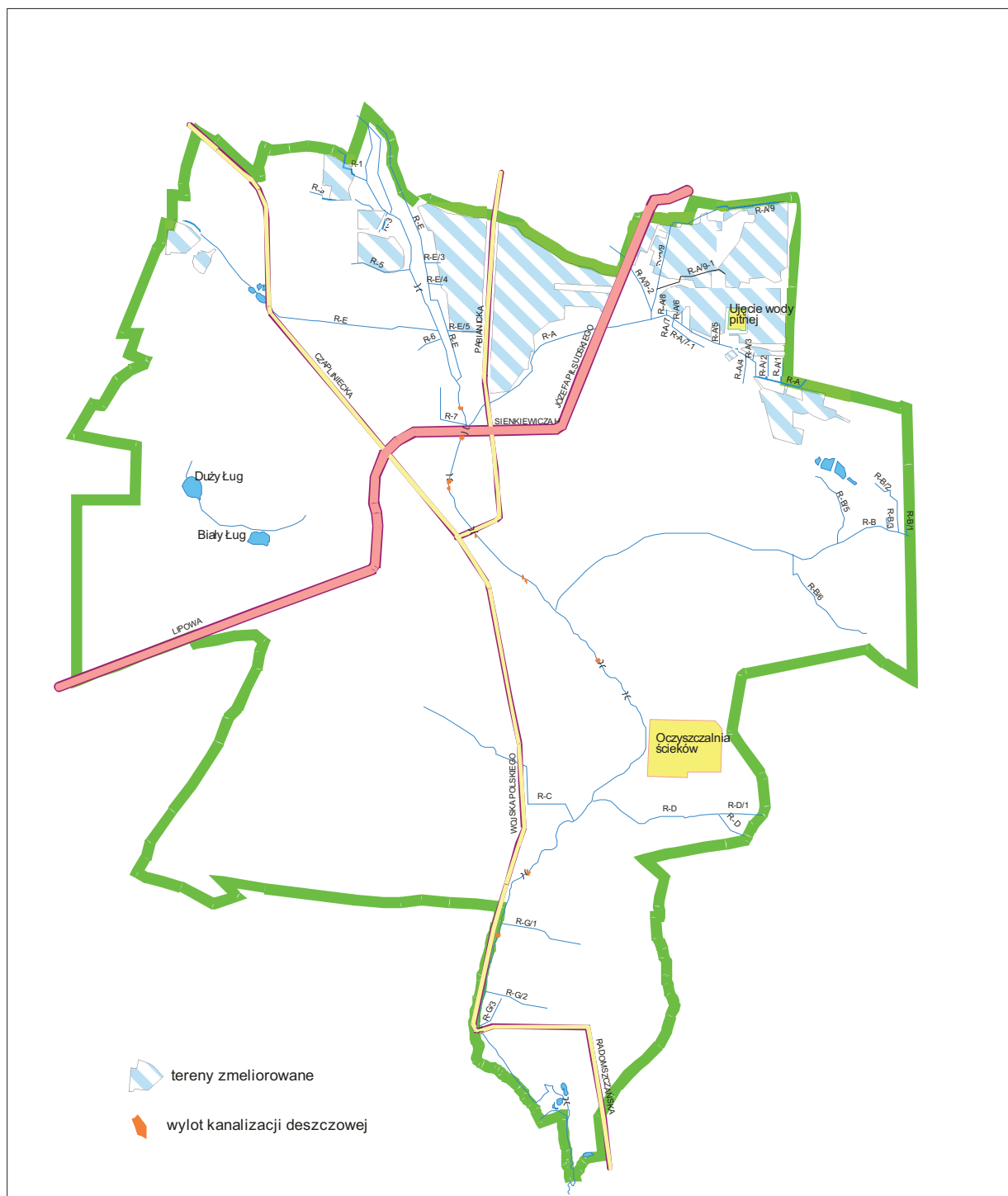
niezadowalającej jakości, zaś w punkcie Bełchatów Grocholice, po przepłynięciu przez miasto, wody Rakówki znalazły się w V klasie – złej jakości. Wpływ na to miały wysokie wartości wskaźników tlenowych (tlen rozpuszczony) i biogennych (amoniak, azot Kjeldahla, azotyny, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny), a także wskaźniki mikrobiologiczne (tabela nr 8).

W roku 2006 zaobserwowano poprawę o jedną klasę jakości wód w obu badanych punktach. W Domiechowicach z klasy IV na III, zaś w Grocholicach z klasy V na IV (tabela nr 8).

W roku 2007 i 2008 Rakówka badana była tylko w jednym punkcie kontrolnym Kuźnica Kaszewska, tuż przy ujściu do Widawki. Stwierdzono klasę IV, czyli wody niezadowalającej jakości (tabela 8 i 9). Zdecydował o tym zły stan sanitarny wody oraz wskaźnik ChZT-Cr i fosforany. Pozostałe wskaźniki – tlenowe i biogenne, mieściły się w granicach klasy III, poza amoniakiem – II klasa.

Rakówka jest głównym odbiornikiem ścieków z miasta Bełchatowa, co ma zapewne duży wpływ na parametry wody. Wpływają do niej ścieki z miejskiej oczyszczalni ścieków, systemu kanalizacji deszczowej oraz ścieki popłuczne z ujęcia wód podziemnych MYSZAKI.

Zauważalna jest poprawa jakości wody w Rakówce na przestrzeni kilku ostatnich lat. Nadmienić tu należy, że na koniec roku 2005 roku oddano do użytku zmodernizowaną i rozbudowaną oczyszczalnię ścieków komunalnych w Bełchatowie.

Rysunek 11. Mapa przedstawiająca ważne elementy gospodarki wodnej w Bełchatowie.